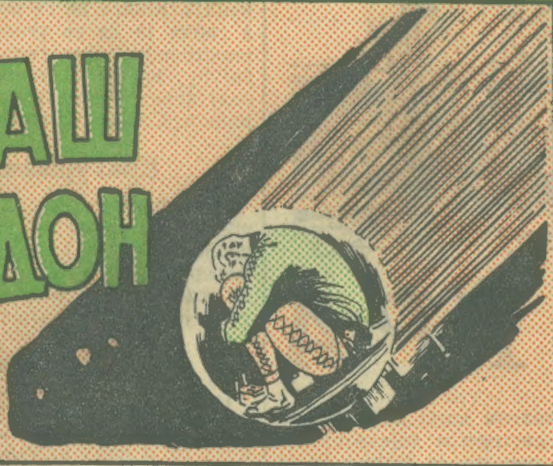
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

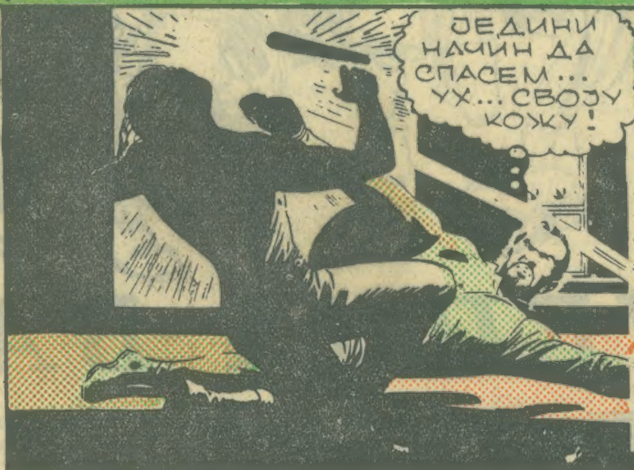
20 ДИНАРА 1952

Година XXIII — Број 488
Субота, 6. мај 1961.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

МИРОЉУБИВИ ДВОБОЈИ

Ескими су изванредно миролубиви. Међусобне сукобе решавају тихо и без галаме. Кад се два Ескима посвађају

они се не туку, већ наизменично певају о узроцима своје свађе. Свакоме од противника помажу у песми његови пријатељи. На основу њихових песама, слушаоци одлучују који је од њих двојице у праву.

★ **Мрави** иду у колонама као војска. Велики афрички мрави са доњим вилицама у облику српа, иду у групама као прави „војници", штитећи „раднице" које носе ларве и чауре. У средини је краљица. А са свих страна мрави „извиђачи" скупљају храну.

ЦИПЕЛЕ НА ЗАСТАВИ

Тешка сељачка ципела била је грб на застави под којом је за време сељачких буна 1493, 1502. и 1513. године изгубило животе хиљаде немачких сељака.

★ **Карибу** или канадски ирвас зими живи у стадима у канадским шумама. С пролећа крећу ка северу. Препливавају велика језера и иду ка северним пределима где има маховине. На обалама доносе на свет своје младунце, а затим се с њима враћају у шуме.

★ **Слова** (форме, типе) за прву штампарију у Београду Дубровчанина Тројана Гундулића, мисли се да је „рукоделисао од железа и меди" јеромонах Мардарије који је био и први слагач-типограф.

Воловски менует

Најстарији од три бечка класичара (Моцарт, Бетовен) Хајдн је читавих 30 година провео као дворски капелник код кнеза Естерхазија под строгим режимом као и остале слуге. Једног дана дошао је неки дебељко. Тражио је Хајдна и представио му се као велепоседник из оближњег места. Рекао је да ускоро удаје своју јединицу и молио Хајдна да му напише један менует за ту прилику. Мада му је било забрањено да компонује за друге јер га је двор издржавао, Хајдн је после три дана послао трговцу партитуру менуета.

Ускоро је Хајдн једно поподне зачуо под прозорима како сеоски свирачи изводе његов менует. А кад је погледао — имао је шта да види! Према дворцу се кретала поворка с музиком на челу, за њом је ишао велепоседник и на поводцу вукао великог окићеног вола. Иза њега су корачали младенци и други људи из околине.

Предаја награде била је свечана — улар је прешао у Хајднове руке и велики во је постао његова својина. Отада је Хајдн, мало резигниран, овај свој менует назвао „воловски".

У 101. години

Италијанка Вицента Каваларо има 101 годину, али је недавно отпутовала у Буенос Аирес и тамо склопила брак са грађевинским радником Жозе Ледесеном коме је 65 година и који је недавно постао деда. „Млада" се сада „тек" пети пут удала.

Због ограниченог видика

Суд у Лос Анђелосу је досудио домаћици Агнес Гојкулеа одштету од 3.500 долара зато што јој је облакодер, саграђен преко пута њене куће, сузио видик. Са свог прозора она ништа друго не види него облакодер који је од ње удаљен само десет метара.

Камена крава

У мрачној шуми између Глаухана и Лих-

тенштајна у Саксонији лежи ова „камена крава". По предању она је раније служила као жртвеник.

ЦЕПНА ВАТРА

Ишли смо дуж обале лепе поларне реке Кари — прича совјетски геолог Савицкиј. Мој водич, стари ловац Тонча Вилко, по народности Ненец, седео је на предњем делу саоница и вешто управљао запрегом северних јелена.

Вилко одлично познаје тундру од Белог до Карског мора. Зими с другим ловцима хвата поларне лисице и јаребице, у пролеће и лето је риболовац, а ујесен опет креће у лов.

Зауставили смо и испрегли јелене да би се животиње одмориле, а ми се мало поткрепили. Одмах сам кренуо да сакупљам гранчице патуљастих бреза да бих запалио ватру. Јер, какав је то одмор без огња? Пламен некако разгали човека и улива му нову снагу. Уз то, обућа ми је била скроз мокра.

Видевши ме како скупљам гранчице мој сапутник се осмехну и рече:

— Не вреди ти то ништа. Гране су мокре, неће моћи да горе. Сад ћу ја да извучем из џепа ватру.

Помислио сам у први мах да га нисам добро чуо те сам га запитао како мисли да без грања запали ватру.

— Гледај само!

Из једног од својих дубоких џепова Вилко је извукао завежљај упакован у мушему. Кад ју је развио угледао сам комад обичне црвене цигле. Вилко је принео упаљену шибицу и цигла је почела да гори. Пламен је у почетку био слаб, али је убрзо постао већи и топлији. Док су се наши јелени одмарали и чупкали траву, ми смо на огњу од цигле скували тарану и чај и осушили обућу. Кад је дошло време да кренемо даље Вилко је покрио огањ једном кожом и пламен се угасио. Замотавајући циглу у мушему, запитао ме је смешећи се:

— Па шта велиш, је ли добар мој џепни огањ?

— Одличан. Само не могу да схватим како цигла може тако да гори и даје топлоту.

Уз пут ми је Вилко објаснио тајну његове џепне ватре. Наиме, цигла је горела због тога што су њене поре биле натопљене керосином. Да би се то постигло циглу треба претходно добро осушити, затим је неколико часова држати у керосину а после је чувати завијену у мушему. Керосин има ту особину да зађе и у најмање поре. Он гори полако и због тога „џепни огањ" може да служи дуго. Касније, кад год су ме моја геолошка истраживања одвела на крајњи Север, увек сам са собом носио „џепни огањ". И он ме никад није изневерио.

Вагнер и зечеви

Док су другови хватали по пољу лептирове и бубе мали Рихард Вагнер (1813—1883) волео је све животиње и желео да им помогне. Доводио је чак и псе луталице кући да би их нахранио али кад му је мајка строго забранила да то чини, он се повукао и престао.

Часове клавира држао му је учитељ у дечјој соби али је почео да се жали госпођи Вагнер како је ваздух тамо загађен до те мере да се не може издржати. Узрок се није знао. Рихард је ћутао. Али једног дана тајна је избила на видело — фијока његовог писаћег стола била је препуна зечића које је сакривене чувао и хранио. Да би његови „најмилији пријатељи" имали ваздуха избушио је на фијоци рупе.

„Кувар" Уједињених нација

Кувар на коме је сарађивало 185 специјалиста из 81 земље чланице УН, ускоро ће изаћи у издању Организације уједињених нација. Књига ће се продавати за 1,5 долар а сврха је да се угоститељи упуте како иностраним делегатима да обезбеде одговарајућу кујну. У превођењу рецепата за овај кувар учествовали су службеници америчког Стејтс департмента.

Крагујевачка опера

Позоришни комад „Женидба Стефана Душана цара српскога" „сочињен по народној песми" написао је Атанасије Николић, професор Лицеја у Крагујевцу. Песме у комаду „сложио је у музику" Јосип Шлезингер и тако је постала прва „крагујевачка опера".

„Близанци"

Краставац (Cucumis sativus) је једногодишња зељаста биљка. Стабло јој је дуго и пузасто, а плод ваљкастог облика и једе се незрео. Сок плода се употребљава у козме-

тици. На слици су краставци близанци, тешки око један килограм, одгајени у једној башти крај Дрездена.

НАЈСКУПЉИ ГУТЉАЈ ВОДЕ У ИСТОРИЈИ!

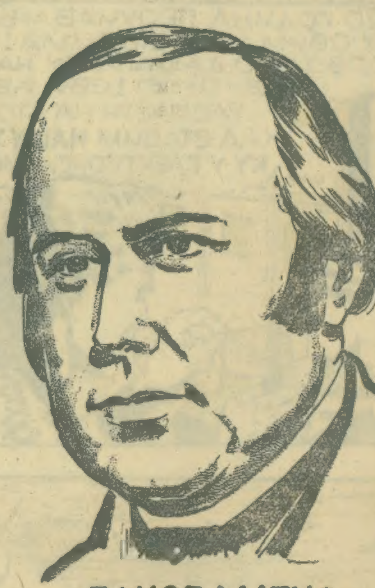
ХАМЕД ИБН ЕЛ ХАТИБ, ЈЕДАН БОГАТ ТРГОВАЦ КОЈИ ЈЕ УМИРАО ОД ЖЕЂИ У САХАРИ ДАО ЈЕ СВОМ ГОНИЧУ КАМИЛА **ЗЛАТА У ВРЕДНОСТИ 12 МИЛИОНА ДИНАРА ЗА ПОСЛЕДЊИ ГУТЉАЈ ВОДЕ У ГОНИЧЕВОЈ ЧУТУРИЦИ!**

ОБОЈИЦА СУ НАЂЕНИ МРТВИ НА 800 МЕТАРА ОД ОАЗЕ АЗУАТАН, А КРАЈ ЊИХ ЗЛАТО И ПОТПИСАН УГОВОР О ТРАМПИ

ЗЛАТО ЈЕ ПРЕДАТО ГОНИЧЕВОЈ УДОВИЦИ (1880)

У **ГРБУ** ЕНГЛЕСКИХ ВОЈВОДА ОД БЕСБОРОДА НАЛАЗЕ СЕ **3 ЧЕШЉА** У ЧАСТ ЈЕДНОГ ПРЕТКА КОЈИ ЈЕ БИО **БЕРБЕРИН КРАЉА ХЕНРИЈА II**

ЈАКОБ МАТИС
(1802.-1866)
ИЗ НИДВАЛДЕНА (ШВАЈЦАРСКА)
ИАКО НИЈЕ УЧИО НИКАКВУ ШКОЛУ НАПИСАО ЈЕ АУТОБИОГРАФИЈУ У **35** ПОГЛАВЉА ОД КОЈИХ ЈЕ СВАКО НА **ДРУГОМ ЈЕЗИКУ!**
ПОРЕД ОСТАЛИХ ЈЕЗИКА ЗНАО ЈЕ КИНЕСКИ, ГРЧКИ, ЕТИОПСКИ, ПОРТУГАЛСКИ, ЛАТИНСКИ, ХЕБРЕЈСКИ, УКРАЈИНСКИ И ХАЛДЕЈСКИ!

ПРЕСЕЉЕНА ПАЛАТА

ПАВИЉОН КРАЉА ФРАНСОА I САГРАЂЕН У МОРЕУ (ФРАНЦУСКА) БИО ЈЕ СРУШЕН **1823.** ГОДИНЕ А МАТЕРИЈАЛ ПРЕНЕТ У ПАРИЗ ГДЕ ЈЕ **ПОНОВО САЗИДАН КАО НАЦИОНАЛНИ СПОМЕНИК**

ДЕЧЈА КОЛИЦА
КОЈА ЈЕ ВУКЛА **ОВЦА** УПОТРЕБЉАВАНА СУ У ПОРОДИЦИ МЕНЕНДЕС ИЗ СЕВИЉЕ (ШПАНИЈА) **140 ГОДИНА**

ЗВЕЗДАСТ КРОМПИР
ОДГАЈИО ЈЕ СЕМЈУЕЛ ВЕЛ ИЗ ТЕХАЧЕПИЈА (КАЛИФОРНИЈА)

ГЛАСОВИ ИЗ ВАСИОНЕ

Торинска музичка издавачка кућа „Ћенгра-Фони" снимила је пре неколико дана плочу с називом „Гласови из васионе" на којој се налази избор регистрованих звукова које су у Торину на апаратима „Центра за радијско ослушкивање свемира" ухваћени у периоду 1957—1961. године. Гласове из васионе стрпљиво су хватали два брата радио-аматера који су пре неколи ко ... на регистровали и емитовање првог свемирског путника Јурија Гагарина.

На плочу су снимљени гласовни изрази најважнијих етапа освајања свемира, почев од „бип-бип" првог сов-

јетског вештачког сателита, па свих редом следећих емитовања разних совјетских и америчких сателита. Плоча се завршава разговором између совјетског пилота Гагарина и контролне станице на Земљи који је био регистрован приликом недавног лансирања сателита „Исток".

АЛПИ У ТАБЛЕТАМА

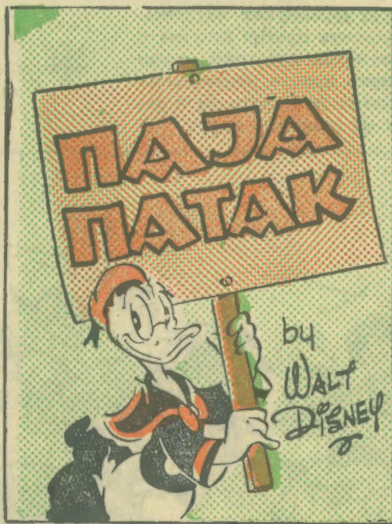
На овогодишњем пролећном велесајму у Милану приказани су многи занимљиви проналасци међу којима и један са називом „кисеоник-

бар". То је веома удобна наслоњача с неком врстом покривача од пластичне масе повезане са системом бомби кисеоника које „раде" помоћу нарочитих таблета. Захваљујући овој наслоњачи могућно је у сопственом стану усред загађених градских улица уживати чист и здрав планински ваздух. Конструктор овог апарата тврди да је одмарање од неколико часова у овој столици — по својој корисности равно једноседмичном боравку у Алпима.

ЖЕНЕ живе дуже

На интернационалном конгресу лекара у Баден-Бадену где се расправљало и о теми „Жена у старости", утврђено је да садашње жене живе просечно четири до шест година дуже од мушкараца. Оне су од природе јаче и отпорније. У САД после смрти својих мужева који су истих година као и оне, обично још осам година оне проведу као удовице. У 2000. години ће у САД на сто старих људи доћи нешто мање од 145 старих жена.

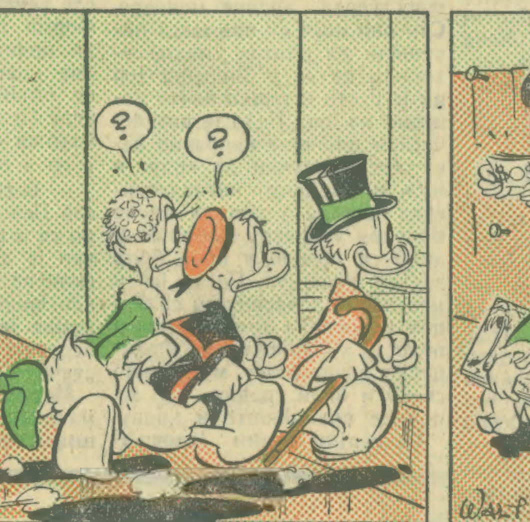

Похваљен Бим

— Биме, како је било данас у школи? — упитао га је капетан.

— Одлично, учитељ ме је похвалио — одговори брзо Бим.

— Шта је казао?

— Казао ми је да у разреду има још већих лењштина од мене.

Попај и берберин

— Приметио сам да кад год дођем код вас да ме подшишате ви ми причате неке језиве приче — рече Попај берберину.

— Е, то чиним и са осталим муштеријама — одговори берберин. — Од мојих прича диже им се коса на глави, па ми то олакшава посао.

Перино олакшање

Пера Ждера осећао неку муку у стомаку и прсима; једва је дисао. Отишао лекару и упитао га за савет, а овај му препоручио дубоко дисање и рекао му да сутра поново дође.

— Јесте ли се придржавали мог упутства? — упитао га је лекар.

— Јесам...

— Па осећате ли какво побољшање?

— Да, јер ми је прслук позади прснуо.

Влајина жеља

Разговарали Влаја и Гаја шта би ко желео да буде и Влаја рече:

— Ја бих волео да сам жирафа...

— А зашто?

— Зато што ујка Паја не би могао да ми дохвати уши.

Шиља укротитељ лавова

Једног дана, кад је Шиља био укротитељ лавова, тек што је ушао у кавез с лавовима и почео да ради, дође службеник циркуса и рече му кроз решетке:

— Ваш кројач је овде, донео је рачун, грди вас и захтева да му одмах исплатите дуг.

— Пустите га нека дође к мени — рече му мирно Шиља и настави посао.

ГУСКЕ ПЛЕВИЛИЦЕ

Без уништавања корова нема високих приноса у пољопривреди. Али, борба с коровом је веома тешка јер он се није „разнежио" култивисањем због чега је веома отпоран и свим силама се бори за опстанак. Једна биљка из породице жита даје 200—300 зрна, док коров назван „длакави просо" доноси 1,250.000 зрна.

Хемија и хемијска индустрија решиће у скорој будућности задатак уништавања корова дајући пољопривреди довољну количину хебрицида, средстава који убијају коров и остало растиње штетно за усеве. Али, пошто хебрицида још нема довољно, против корова се пољопривредници боре не само хемијским већ и механичким средствима.

На памучним плантажама Јужне Америке „модернизовали" су плевљење — поверивши га гускама. Наиме, домаће гуске радо чупкају траву али не могу да поднесу укус биљке памука. Кад дође време плевљењу, на плантаже се изгоне читава јата гусака. Прождрљиве, оне иду дуж редова и марљиво уклањају сваку травку не дирајући памук. После тога плантаже, по правилу, остану идеално чисте.

Да би плантажа памука од 10 хектара била ослобођена корова довољно је да на њој пасе свега 25 гусака. И гуске сите и памук читав!

РЕДАК ПУСТОЛОВ

Велики пустолов и лакрдијаш с краја осамнаестог и почетка деветнаестог века био је француски патриота. — Прославио се у небројеним подвизима против Енглеза и Шпанаца. — Етјен Пело је био неуморан кавгаџија, гусар и пират који се на своју руку борио против непријатеља Француске. — Више од 20 пута умакао је из затвора и заробљеништва и умро у 91. години од природне смрти.

Висок, црн и живахан, увек у скромној униформи поморца, са округлим шеширом на глави, ужетом обмотаним око тела и седефним бодежом о бедрима — такав је деценијама изгледао први поморац бајонске флоте Етјен Пело. Био је потомак једне од најстаријих француских поморских породица.

Ступио је као ђак-поморац на брод још у тринаестој години. Касније се истакао на гусарском броду чувеног Жана Далбарда који је једног дана доцније постао министар морнарице. У тешком бродолому марта 1793, године недалеко од Исланда, извукао је поред свега још неколицине, живу главу. За време француске револуције ступио је на један од најбољих бајонских крсташа који су се прикачињали за непријатељске бродове да би са њега Французи јуришали на изненађене људе.

Пело је годинама био први капетан на броду „Генерал Димурје". Почетком 1794. извршио је напад на велику шпанску галију Сантијаго да Чиле која је крцата драгоценостима пловила из Перуа. У јуришу је погинуло више од 50 непријатељских војника а сам Пело је рањен, али то му није сметало да напуни џепове златницима. Само, слава гусарских подвига је кратког века. Већ после неколико дана надмоћни енглески бродови су запленили „Генерала Димурје" избичевали његову посаду и опљачкали благо које су Французи запленили од Шпанаца.

Морнари су као заробљеници одведени у Портсмаут. Пело је почео да кука на сав глас због неподношљивих болова од ране задобијене у боју са Шпанцима. Захтевао је да га пребаце у болницу. Енглези су се сажалили и дозволили му чак и да се купа у мору да би се што пре опоравио. Пело никада није чекао да му се двапут пружи погодан тренутак. Мада са отвореном раном, пливао је више од два километра до првог већег чамца, исекао је његову ужад са ленгерима ножем који је увек са собом носио и веслајући дан и ноћ прешао је преко Ламанша у Француску.

Затекао је Вандеју у пожару. Придружио се групи револуционара које је гонио краљев официр Шарет. Понудили су му пушку али је он у тој ситуацији више волео да се прихвати носила и да преноси болеснике. Његов прорачун се показао добар: ускоро су наишле снажне непријатељске јединице и у кратком окршају потукле све републиканце. Пело је заробљен али како су ројалисти оценили да има њушку шпијуна ставили су га уза зид за стрељање. У том тренутку прошао је Шарет и Пело је направио неку шалу која се допала официру — ослободио га је од 12 хитаца у груди. Тог дана Пело је потпуно оседео.

Све до 1797. године служио је час на државним ратним бродовима а час на брзим гусарским једрењацима. Истакао се у многим окршајима али је 8. августа те године био лоше среће: енглеска фрегата „Ратоборна" потопила је његов брод и он је транспортован у обалски град Ри. Стрпали су га у добро чувану тврђаву из које се транспортују робијаши за рад на понтонима.

Међу суморним и дивљим гусарима Пело је био једини ведар лик. Без престанка је правио кловновске гримасе. Ни најстрожији енглески чувари нису се могли уздржати од смеха. Прво су му дозволили да се попне на тврђавске зидове „да би оценио да ли су енглеске даме згодније од Францускиња". Док је пред стражарима који су се грохотом смејали, изводио своје лакрдије одшкринула се једна завесица на прозору затворског замка и једна љупка, млада жена запрепастила се од чуда: било је то први пут да се у затвору људи тако слатко и од срца смеју. Млада жена је била супруга управника затвора и она је затражила да јој представе тог лакрдијаша. Ускоро су се све жене енглеских официра почеле отимати о Пела који их је увесељавао.

Једног дана Пело је објавио да ће увече приказати пантомиму „Хроми генерал". Жена управника затвора му је ставила на располагање празничну униформу свог мужа који је и то вече као и обично пијанчио.

У раскошној црвеној униформи представљао је америчког генерала кога су његове трупе напустиле усред шуме. Својим гледаоцима, међу којима су били и многи чувари, наговестио је да се за други чин мора пресвући. Пљескање се још није било утишало а Пело се већ извукао из дворане и кроз празну тврђаву умакао на улицу. Убио је првог Енглеза кога је срео, обукао његово цивилно одело и упутио се према Фолкстауну. Ту је имао једног пријатеља Француза који је држао гостионицу и код њега се сакрио.

Док се спремао да легне Пело је из суседне собе чуо вриску једне жене. Провалио је у собу и затекао енглеског генерала Хоупа како штапом бије неку младу девојку. Скочио је на њега, отео му батину и у наступу јарости покушао да га избаци кроз прозор.

Младу жену, Францускињу из Лијежа, отео је генерал од родитеља обећавајући јој брак. Када је стигла у Енглеску сазнала је да он ту има жену и децу. Молила је Пелоа да јој помогне и спасе је из туђе земље.

Увек је био спреман да учини добро. Преобукао је девојку у мушко одело и са два енглеска морнара наклоњена републици и револуцији укрцао се на мали катер који је пуним једрима отпловио према Француској.

Телеграфски сигнали су за то време јављали о бекству и једна ратна фрегата кренула је у потеру за њима. Убрзо су бродови престигли бегунце и засули их кишом олова. У бродолому се лукави Пело изгубио — запловио у плитке, песковите воде и умакао на суво. Био је то један од најуспелијих подвига у његовом животу.

Већ после неколико недеља он се на малом бродићу Борделе поново сукобио са надмоћним енглеским снагама. Читавих 114 миља покушавао је да завара траг Енглезима али се на крају ипак предао.

Енглези су га одвели прво у Корк а затим у Кинзал и ту га затворили на једном понтону усред велике мочваре. Сви они који су пре њега покушали да одатле умакну утопили су се у мочвари јер их је густо и тешко блато повукло на дно. Пело је помоћу четири дашчице направио неку врсту смучки за воду и муљ и по цену натчовечанских напора успео да пређе мочвару у правцу Даблина. У луци се укрцао у први брод за Португалију. После је у мантији ходочасника и са штапом испосника доживео чак и почасти — на путу до Француске клањали су му се као свецу и били срећни да му понуде преноћиште и храну.

Са својим брзим једрењаком „Генералом Огуроом" он је из Бајоне нападао енглеске трговачке и ратне бродове. Плен је увек био богат и његови људи који су међусобно делили злато, прстење, сатове и друге драгоцености — обожавали су га. Једном приликом је за један дан заробио десет енглеских бродова и све их је заједно довео у луку где их је целокупно становништво на обали дочекало.

У гостионици је поручио јела и пића за све људе. После вечере је у свечаној униформи отишао у позориште да присуствује извођењу једне опере са балетом. Када су објавили једну баскијску игру Пело више није могао да издржи — прескочио је оркестар и обрео се на бини.

— Баскијска игра, ово? Гусар Пело ће вам показати како се игра у Хендају — и почео је да изводи вратоломне скокове преко главе. Вртео се као чигра и уз помамно пљескање једног дела публике и псовања другог завршио је „тачку".

Морнари су у својим ложама скакали од радости, али су имали времена и довикнули му да је полиција обавештена о нереду који прави и да ће га ухапсити. Пело није чекао двапут да му се каже: уз два скока нашао се на улици.

Докопао се брода, широко развио једра и ускоро запловио пучином која је за њега значила слободу.

Сви су мислили да је у једном окршају 1806. године најзад долијао. Вратио се у Бајон тешко повређен, без ока, засеченог врата и здробљене бутине. Хирурзи су донели одлуку да му одмах ампутирају ногу.

— Дозвољавам вам да ми сечете нос, оба ува, чак и врат — узвикнуо је Пело, али ногу не дам. Гусар може живети само са две ноге!

Лекари га нису слушали и везали су га за операциони сто. Али Пело је још имао снаге — отео се, разбацао је стере и поломио хируршке ножеве. Лекари су се нашли у чуду и умакли из сале.

У једној приватној кући у Бајону он је оздравио. Изгубио је око, врат му је остао укочен али је спасао ногу.

Свој гусарски занат је наставио: поново је тукао Енглезе, заробљавао њихове бродове и пленио њихово благо. На броду „Ретур" заробили су га 1807. ко зна по који пут. Чим се искрцао у добро познатом граду Корку он је почео да кује планове за бекство. Обукао је ципеле наопако тако да су му пете дошле код прстију и скренуо првом улицом. Гониоци, заварани његовим траговима, пошли су у супротном правцу.

Затим је у џаку за поврће стигао у Килмалв. Али разбојници су на последњој деоници пута која је водила ка обали напали караван трговца који је преносио робу и запленили џакове. Њихово запрепашћење није било мало када су у једном од њих нашли човека без ока и са укоченим вратом!

Тако је Пело поново допао у ропство. Енглези су га затворили на једном острву, удаљеном готово десет километара од копна. Пело се опет снашао: везао је буренце за леђа, ставио у њега кору сувог хлеба и пливајући, за осам сати, стигао до обале. На жалу је нашао чамац, скочио у њега, завеслао и после неколико сати је био насред пучине. Ту га је пресрела једна енглеска крстарица. Враћен је у Енглеску и поверен на чување тамничару чувеном по злу.

Свог зловољног чувара Пело је развесељавао од јутра до мрака. Енглез га је пратио као сенка па су заједно пили по крчмама и веселили се до зоре. Једног јутра Пело је већ пијаном чувару сипао опијум у вино и чим је овај заспао, умакао је.

У Француску, где се Пело пребацио, допрли су гласови да је тамничар отрован опијумом умро и да је енглески суд Пелоа у одсуству осудио на смрт вешањем. Пело је био сигуран да је добро одмерио дозу опијума и да она није могла усмртити чувара. Смислио је план — на запрепашћење свих Енглеза, обрео се у Доверу. Дошао је добровољно да затражи ревизију суђења и докаже своју невиност.

И заиста суђење је било инсценирано. У међувремену је његов тамничар прездравио и ускоро се појавио пред њим јер му је преко штампе обећао високу доживотну ренту. Тако је Пело изложио енглеско правосуђе руглу и подсмеху. Судије су предлагале да се Пело ослободи и да му се омогући повратак у Француску. Гусар је међутим био упоран — захтевао је ревизију суђења и јавну рехабилитацију. Тако је краљевски суд морао да поништи пресуду која је изречена у његовом одсуству и да га јавно прогласи невиним.

— Правда и Пело су обешени у Енглеској. Живео Пело и правда! — говорио је он.

Још неколико година затим Пело је пловио морима. Напустио је пустоловине тек 1812. године и умро је у Хендају, 30. априла 1836. у 91. години.

ОД КОКОСОВЕ ПАЛМЕ:

Уље, млеко, огрев, корпе...

Кокосова палма, понека висока и око 30 метара, расте на свим острвима Индонезије. Из њених плодова — кокосових ораха добија се копра.

Плод обавијен влакнастом љуском тврд је. У њему је језгро и сок, такозвано кокосово млеко, веома здраво и освежавајуће нарочито за тропске врућине.

Сушено језгро кокосових ораха је копра. Име је настало од малајске речи „копперах" што значи кокосов орах. Свеже језгро кокосовог ораха садржи око 60% уља.

Чим се оберу, орасима се скида тврда влакнаста кора, која се не баца јер служи у разне сврхе. Језгро ораха — копра — суши се на сунцу или крај ватре и запакована у џакове извози се. Од те сушене копре прерадом се добија уље безбојно или бледожуте боје. Пречишћавањем овог сировог уља, када се из њега уклоне масне киселине и разна нечистоћа, добија се укусно уље за производњу маргарина, биљне масти, за кување и као замена за какао-бутер у производњи чоколаде.

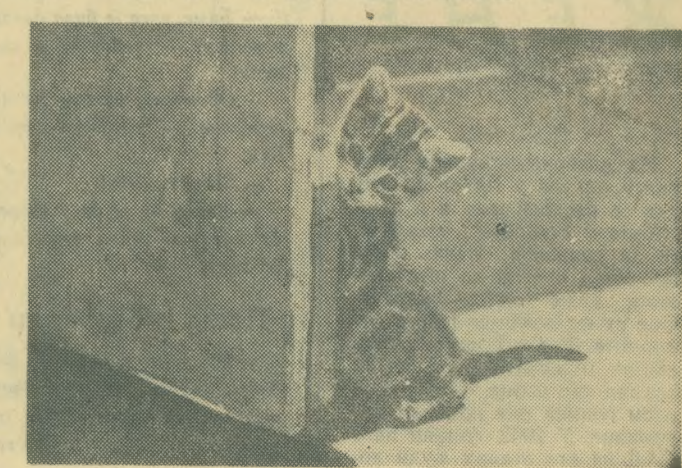
Непрерађено уље се употребљава за прављење специјалног „морнарског сапуна" који се пени у морској води.

Од хиљаду крупних кокосових ораха може да се добије 250 килограма копре из које се исцеди више од 113,5 литара уља.

Цела кокосова палма је корисна: цвет се употребљава као додатак јелу, кокосово брашно — иструган плод на резанце, служи као састојак многих јела и колача, кокосово млеко је пријатан напитак, а стабло се употребљава за огрев и потребе грађевинарства. Лишће служи за плетење разноврсних котарица, женских торбица, асура за прекривање кровова, спољна влакна око плода употребљавају се за прављење ужади, четки и отирача за ноге.

Копра се највише суши у западном делу острва Јаве, Јужној Суматри, западном Калимантану, Сулавесију, Молучким острвима и југоисточном делу Индонезије.

ИЗ АЛБУМА ФОТОРЕПОРТЕРА

— ОХ, КАД ВИХ МОГЛА САМО МАЛО ЈАЧЕ ДА ГУРНЕМ.

„Људи-птице"

Воладори", људи-птице, спадају међу најсмелије акробате у Мексику. Да би извели традиционалне ритуалне игре ти, иначе снажни млади људи, доносе из прашуме велико и снажно дрво које учвршћују усред црквене порте, као јарбол. Кад се маскирају перјем и ставе маске на лице они изгледају као митолошке птице.

Веома брзо се и окретно пењу на врх јарбола где на специјалној платформи изводе игре уз звуке флауте. После овога сва шесторица везују ноге једним ужетом и бацају се с јарбола да висе као љуљашке и да се обрћу у круг као на рингишпилу. Маса света диви се вештини и храбрости ових људи и стално их бодри.

НА СЛИЦИ СЕ ВИДИ „ЉУДСКИ ТОЧАК" КОЈИ СЕ ОКРЕЋЕ УЗ СТРАШНУ ЛАРМУ И СТРАХ ГЛЕДАЛАЦА (горе); — ПОСЛЕ РИТУАЛНИХ ИГАРА НАСТАЈЕ БУЧНА ЗАБАВА. ПОЈАВЉУЈУ СЕ И ИГРАЧИ НА ШТУЛАМА КОЈИ УЗ ЗВУКЕ МУЗИКЕ ИЗВОДЕ МОДЕРНЕ ИГРЕ (доле)

КАЗНА ЗА ЏИНОВЕ И ВИЛЕЊАКЕ

Џинови, вилењаци и велики зли вукови могу и треба да остану у дечјим бајкама све док им не допустимо да на крају приче они победе.

Ово мишљење изнела је недавно једна од познатих стручњака за психоанализу Ен Вејс. Родитељима и васпитачима она чак саветује да малишанима, који увече одбијају да иду на спавање због тога што их ноћу муче страшни снови, испричају причу о злом вуку или некој другој личности из света дечјих бајки која улива страх. Али, при том се мора строго пазити да на крају приче та зла личност буде заслужено кажњена. Зло никад не сме да тријумфује. На тај начин дете ће бити задовољно и мирно ће заспати.

Најприкладније приче за децу су бајке браће Грим. Дете има, по мишљењу Ен Вејс, одређену представу о „злом вуку" чак иако никад у животу није видело правог вука. Ако се ова представа помоћу бајки на неки начин уништи, она може код детета да остави рђаве последице. И поред тога што бајкама недостаје логика, оне имају ту особину да деци покажу како се живот састоји од жалости и радости и да је увек могућно, ако се уложи труд и напор, достићи срећу.

МОТОРИЗОВАНИ ОВЧАРСКИ ПСИ

Чак и међу овчарским псима нестаће ускоро и последњег пешака. Пси — чувари стада оваца, који су чак и у данашње доба високо развијене технике исто толико неопходни као и сами пастири, биће моторизовани. Једна велика фарма у Аустралији на чијим ливадама пасе 45.000 оваца моторизовала је своје пастире и овчарске псе. Пастири су добили скутере на којима обилазе стада. Пси их прате чучећи на задњем седишту и скачу кад год треба завести ред у стаду. Контролу над моторизованим пастирима и псима врши сопственик фарме из — сопственог авиона.

„ХИЉАДУ" ВЕСТИ ИЗ БОКСА

Његов јеловник

Примо Карнера, бивши првак света свих категорија био је, прича се, највећи колос на рингу. Још пре рата он се повукао и оженио. Пре свог сусрета са Шаркијем имао је 119 килограма, а његов свакодневни ручак се састојао, према белешци једног новинара, из следећег:

6 натур-шницли,
22 палачинке,
4 јабуке,
5 великих шоља кафе,
2 тањира салате,
1 килограм хлеба,
2 литра киселе воде.

За ужину је Карнера јео два килограма кобасица са поврћем. Није му ни ово било довољно, осећао је да би појео још више, али му менаџер није дозвољавао, нарочито пре меча, јер је сматрао да би му шкодило. Тек после борбе могао је да поједе свој пун оброк, али новинари нису забележили како је он изгледао.

За трен ока

Сматра се да је најкраћи боксмеч трајао један и по секунд. Одржан је 1926. године у Монтреалу између Ал Фаремана и Рубим Ровена и завршио се за трен ока. Чим је одјекнуо гонг, Ал Фареман је успео да удари прецизним и снажним крошеом свога противника у врх браде и овај се срушио на ринг. Судија је одбројао до десет и пошто се Ровен није подигао борба је завршена.

Неуспех ...

Када је 1919. године Џек Демпсеј освојио титулу првака света тешке категорије учинио је, по мишљењу његових симпатизера, велику грешку што је на све могуће начине користио своју популарност да би дошао до новца.

Његов менаџер Док Керкс одвео га је у Холивуд и тамо сликао са Чарли Чаплином, Мери Пикфорд и Дугла сом Фербанксом. Тада је потписао и уговор са једним циркусом где је два месеца играо клована у рукавицама, а учествовао је и у једном филму за незнатну награду.

Јавно мнење се бунило сматрајући да овакви поступци не одговарају светском првaку и да се он не понаша као прави спортиста. Последице су се одмах испољиле: у Сан Франциску, приликом премијере филма у коме је он играо главну улогу, навијачи су бацали на екран јаја, парадајз и труло воће, а затим демолирали намештај. Управа је била принуђена да прекине представу и да скине филм с репертоара, а Демпсеј да се повуче са ринга. Тек после шест месеци, кад су се духови стишали, вратио се, али је тешко повратио ранију популарност.

Мање него што се мисли

Од првих званичних боксерских борби до 1940. године на рингу се десио 41 смртни случај, од којих је 29 умрло од излива крви у мозак. Овај број је релативно мали према броју жртава у другим спортовима, као на пример, у аутомобилизму или бициклизму.

Тешка несрећа

Најтежа несрећа која може да се догоди једном боксеру задесила је Џима Бредока када се налазио на врхунцу успеха. Управо кад је ређао победе једну за другом, због чега је његова популарност све више расла — дошла је катастрофа. У борби са Кидом Левингтоном Брадок је сломио обе руке. Таква несрећа није задесила ниједног боксера.

Изгледало је да је његова каријера завршена. Нестао је с ринга и с породицом живео у беди, јер је уштеђевина отишла на лечење. Када је оздравио добио је место у пристаништу као обалски радник. Међутим, овај рад му је очврснуо руке и дао му наду — поново је покушао срећу на рингу. После неколико победа нокаутом, Брадок је савладао Макса Бера и освојио титулу првака света тешке категорије.

ТВРДИЧЛУК БЕЛГИЈАНАЦА

Белгијанци нису Шкотланђани, али их једна карактерна особина доста приближава. То је изузетна штедљивост. О томе, између осталог, говори и ценовник у једној кафани у Бриславу на коме пише следеће: „Кафа 5 франака; права кафа 7 франака; добра црна кафа 10 франака."

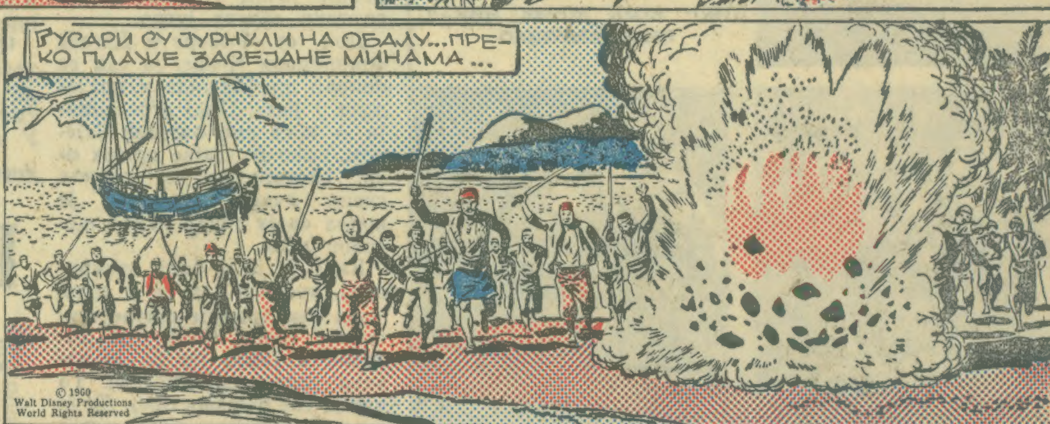
Овакав ценовник заиста је тешко замислити у некој другој земљи.

WALT DISNEY'S ШВАЈЦАРСКИ РОБИНЗОНИ

*

ВЕШТИЈИ ОД ХУДИНИЈА

У доба чувеног Худинија није било хеликоптера па није ни могао пред публиком да прикаже како се ослобађа из ланаца док виси у ваздуху. Сада се појавио млади Енглез Тимоти Дил-Расел који тежи да надмаши и самог Худинија. Свој последњи подвиг извео је висећи о хеликоптеру који је летео 34 метра над земљом.

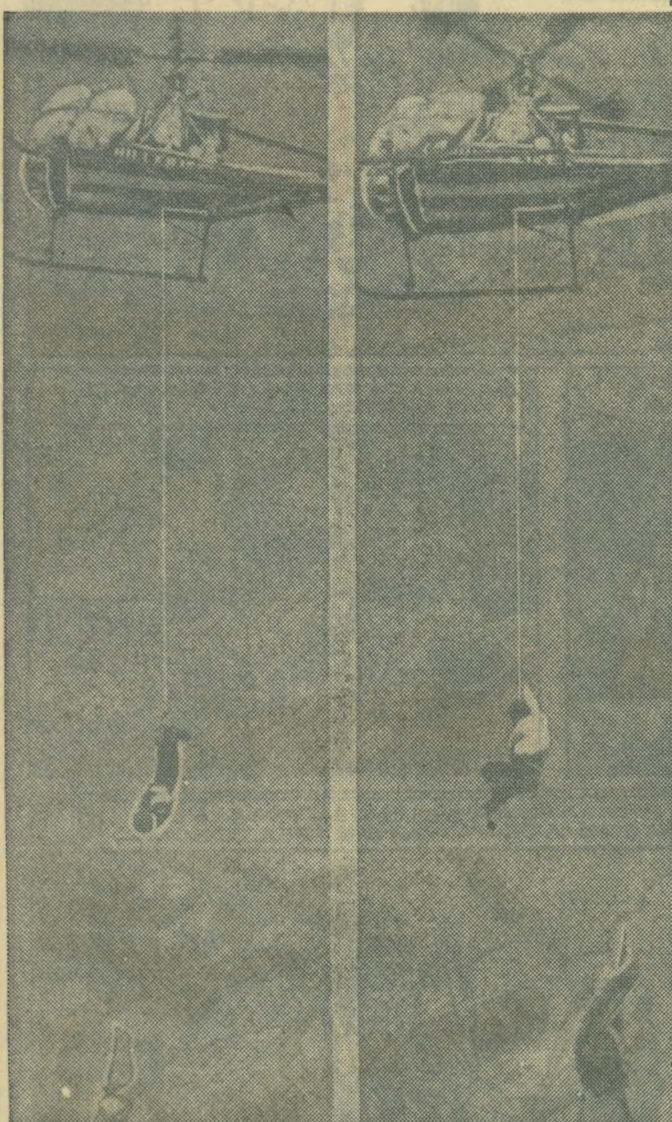
Поред овога Тимоти је већ „бежао" из тенкова с водом, ковчега с ледом и окованих буради. Његово последње бекство из ћелије чувеног затвора у Њугејту где је био везан ланцима за зид и закључан са три катанца, премашило је све, чак и његов подвиг у ваздуху.

*

ПИЛОТ ХЕЛИКОПТЕРА НАВЛАЧИ ТИМОТИЈУ ЛУДАЧКУ КОШУЉУ

ЗАТВАРА КАТАНЦЕ НА ЛАНЦИМА КОЈИМА ЈЕ ВЕЗАН. ПРЕ ТОГА СТАВЉЕНЕ СУ МУ ЛИСИЦЕ НА РУКЕ

ТИМОТИ, ИАКО ВИСИ НА 34 МЕТРА ОД ЗЕМЉЕ, СМЕЈЕ СЕ ДОК СЕ ПРИПРЕМА ЗА „БЕКСТВО" КОЈЕ ДОТЛЕ НИКАД НИЈЕ ПОКУШАО

ПОСЛЕ 30 СЕКУНДИ И НЕКОЛИКО БРЗИХ ОБРТА И ТРЗАЈА НА КРАЈУ КОНОПЦА, ДУПЛО ЗАКЉУЧАНИ ЛАНАЦ ОКО ТИМОТИЈА ПАДА НА ЗЕМЉУ. И ЛИСИЦЕ СУ УБРЗО СПАЛЕ СА ЊЕГА ЗАЈЕДНО С ЛУДАЧКОМ КОШУЉОМ. ЦЕЛА ОВА „ОПЕРАЦИЈА" ТРАЈАЛА ЈЕ 105 СЕКУНДИ

„Зов који ноћу бруји прашумом — то је радост и жудња за слободом" — Џун Кеј

СИРОЧЕ ЏУНГЛЕ

Наш логор се налазио у дивљем крају земље Беспуна, испресецаној џунглом, мочварама и саванама. Са мном су били моји пријатељи Роберт и Даглас Џиб, три домороца и Чинки, петнаестомесечна лавица коју смо нашли као младунче и припитомили је.

Налазили смо се сви те вечери у близини логора. Изненада једно лавче се појави из таме тропске ноћи, а за њим још два. Три безимена сирочета џунгле изашла су из густиша привучена неком убијеном дивљом животињом Покушали смо да их снимимо, али када смо упалили ручни рефлектор они ишчезоше као сенке.

Одлучили смо да их ухватимо. Не зато да бисмо их послали у зоолошки врт, већ једноставно да они не би умрли од глади, или постали плен крвожедних хијена. Али како да их све троје ухватимо? Знали смо да ће се они враћати на ово место све док постоје остаци убијене животиње. Трап за хватање пружио је једину наду.

Целог идућег дана Роберт и Даглас провели су копајући јаму јер је тле било тврдо и каменито. Јаму смо прекрили грањем и уништили сваки траг нашег присуства. Са мало среће могли смо да ухватимо младе лавове.

У јами

Те ноћи, док су Роберт и Даглас спавали, седела сам у нашем аутомобилу — амфибији. Ноћ је била испуњена разноврсним гласовима прашуме. Изненада, чула сам шум: лавови су се кроз траву привлачили жртви. Тренутак доцније, чула сам их како једу. Пробудила сам Роберта и Дагласа. Ослушкивали смо.

Тишину наједном испуни лавовска рика и ломљава грања. Потрчали смо ка јами. Лампом смо осветлили унутрашњост клопке где су се два, од три лавчета, бесно пропињала и шапама ударала о зидове јаме. Овако их нисмо могли оставити. Гране су падале и они су, пењући се на њих, могли да изађу напоље. Али, свако приближавање изазивало је њихово непријатно режање. Једино је остало да се јама прекрије новим јачим гранама и да се тако сачека јутро.

Док су Роберт и Даглас припремали грање, ја сам се поново приближила и погледала у јаму. Онај агресивнији — кога смо назвали Оберон, имао је сјајне оранж очи. Његова сестра, мирних сивих очију, уплашено је крила своју главу испод његовог тела.

Када је јама била прекривена, вратила сам се у ауто. Чула сам доцније оштро шуштање траве. Роберт је дотрчао и јавио ми да је лавица успела да побегне. То нас је све ражалостило. Да је јама била само пола метра дубља... Овако, ништа нам није остајало него да бар сачувамо мужјака.

Када смо ујутру дошли затекли смо га у јами. Мрежом смо га ухватили и довели у логор. Привезали смо га ланцем за дрво. Преостало нам је још да га припитомимо. Али, ако је икада постојало неко неукротиво шумско младунче — то је био Оберон. По цео дан је трзао и гризао ланац, а увек нас је дочекивао искеженим зубима. Једном приликом када му се један од домородаца приближио ујео га је за ногу.

Једино му се Чинки приближавала слободно. Она је била као члан наше породице, спавала је на кревету под шатором, и као нека велика мачка умиљавала се око наших ногу. Да ли ће се Оберон припитомити као Чинки? Да ли ће скопити пријатељство са људима?

Зов џунгле

Постоје ноћи када је афричка прашума тиха. Али има других када изгледа да је све живо у покрету. И тада смо схватили колико је јак зов џунгле који је мамио Оберона.

Прешли смо у мочварне пределе Окаванго. Оберон је и даље био дивљ и неприступачан. Гризао је ланац причвршћен око врата по коме му је већ расла густа грива, и режао на нас. Надали смо се ипак да ће се временом припитомити. Ноћу када би до логора допрла рика дивљих лавова, Оберон је постајао још дивљији, одазивао се на сваки зов, а уплашена Чинки долазила би да крај нас затражи заштиту.

Једне ноћи изгледало је да су лавови опколили наш логор. Од њихове рике нисмо могли да спавамо. Ујутру један домородац умало што није пао преко једне лавице. На први поглед учинило му се да је то Чинки, али уместо уобичајеног поздрава наше миљенице, престрашило га је режање изненађене и уплашене животиње која је шмугнула у траву.

Често смо мењали место логоровања. Како нисмо имали кавез за Оберона, увек смо га пре поласка везивали. У последње време почео је да се показује помирљивији. Прво према Чинки, а онда и према нама. Једном, иако са ланцем око врата, придружио се Чинки која се играла у трави. Све чешће је, без режања, дозвољавао да му се принесе храна. Требало је да и ми нешто учинимо за њега. Одлучили смо да му путовање учинимо удобнијим.

Кренули смо тог јутра да поставимо логор на ново место. Оберона смо сместили у једно празно петролејско буре чију смо горњу слободну страну изукрштали ланцем. Путовање је текло нормално. Изненада, Оберон је размакао ланце и извукао се из бурета. Сви смо скочили, али је он појурио поред нас и упутио се право у џунглу. Бацали смо храну за њим, звали га, али се он није ни окренуо. Када је нестао у густишу, знали смо да нас је заувек напустио.

Последњи поздрав

Једна мисао нас је тешила: Оберон није био сада нејако маче. Одрастао је, тежио је око 35 килограма и био врло мишићав — могао је да хвата птице и мање животиње да се њима храни.

После два месеца смо се вратили у ову област. Пошли смо једног дана у лов водећи са собом Чинки да бисмо је вежбали. Она је била испред нас али је наједном застала, наћулила уши и почела да се повлачи. Из једног жбуна појавио се млад лав. Кад је окренуо главу према нама, познала сам његове пламтеће очи. Био је то Оберон.

Његове очи оранж боје и бразда коју му је ланац усекао на врату, казали су ми да је то он. Оберон је само блеснуо очима, жмирнуо као да хоће да нас последњи пут поздрави и нестао у жбуњу.

Неколико минута пратили смо у прашњавом тлу његове трагове и трагове још седам лавова.

Оберон је, значи, био усвојен од своје браће. Његове позиве за заштиту дивљина је разумела и прихватила га. Он се вратио џунгли.

ШКОТСКИ ЈУБИЛЕЈ

У Шкотској није лако бити чиновник. Прво: плате су мале, друго: оне су увек мале, а треће: пре ће свет пропасти него што ће она порасти.

Мак Пил, књиговођа фирме Макдоналд и Флатер, знао је то врло добро јер је био најстарији намештеник фирме и као такав имао плату која се није променила већ више од 20 година.

Али сада се приближавао Мак Пилов 25-огодишњи јубилеј и оно чему се није смео надати за све време откако је ступио у фирму, учинило му се сада на домаку руке: прва повишица плате.

На крају крајева провести 25 година у служби једне фирме није мала ствар. За све то време био је одан и вредан, свој посао је савесно обављао и само један једини пут боловао је недељу дана.

Чинило му се да је то био леп успех и зато је грозничаво очекивао дан када ће се навршити 25 година његовог уласка у фирму.

На тај дан Мак Пил је позван код господина Макдоналда. „Дакле ипак" — радовао се у себи. Надао се добром — већ и због свежег каранфила који је управа фирме, њему у част, ставила на његов писаћи сто: одавали су признање његовој верној служби и зато он пун наде ступи у собу свога шефа.

— Мак Пиле — рече Макдоналд и понуди свога књиговођу да седне што досада није никад учинио јер се столица на коју се често седа лако излиже. — Мак Пиле, позвао сам вас да вам на 25-огодишњицу ваше сарадње са нашом фирмом саопштим радосну вест.

— Свестан сам части коју ми указујете, господине директоре — дочека он дрхтећим гласом.

Директор климну благонаклоно главом и настави:

— Укратко, Мак Пиле, ви сте заслужили признање за вашу верну службу и ја и мој кампањон одлучили смо да вам од данас дамо десет...

— ...десет фунти повишице плате, господине директоре...? — ускликну Мак Пил радосно.

Директор набра чело и готово љутит рече:

— Повишице плате, Мак Пиле? Ви ћете од данас добити десет...

— Десет...? — узрујано прихвати Мак Пил.

— ...десет минута плаћеног подневног одмора — заврши Макдоналд ледено — које ћете изволети употребити на то да ми донесете из банке берзански извештај!

Најсевернија беба

У совјетској поларној станици „Дружни" која се налази на осамдесетом степену северне географске ширине угледала је недавно свет једна беба. Девојчица, која је добила име Наташа, моћи ће касније да се похвали да је самим својим рођењем поставила светски рекорд: јер на тој географској ширини још ниједно дете није пре ње, рођено. Отац „најсеверније бебе" на свету је метеоролог а мати води кантину поларне станице.

Баснословно...

На недавној аукционој продаји у Њујорку једна поштанска авионска марка од 24 цента издата у САД 1918. године, са изврнутим авионом у средини, продата је за 9.200 долара. Само један табак од 100 марака продат је пре него што су ове погрешно одштампане марке повучене из оптицаја. Сви власници ових марака, осим њих девет, познати су данас у филателистичким круговима.

НА УБИТАЧНОЈ СТАЗИ

Веровали су да је дошао крај мукама што их је донела Четврта непријатељска офанзива. Очекивали су предах и окрепљење у Србији. Али на помолу је била нова још страшнија офанзива. Морали су, онако измучени и гладни, са свежим и незавиданим ранама усиљеним маршем да пођу назад за Шћепан поље.

Страшан призор

Што су му се више приближавали призори су били све страшнији. Необичним путоказима била је обележена стаза којом су нешто раније пре њих прошли рањеници и тифусари из Седме дивизије.

На једној заравни, наслоњен уз оборено стабло крај пута, седео је један човек. Иако тежак рањеник, он је био свестан: знао је да је једини спас тамо негде напред, али није имао снаге да прати колону. Гибао се у телу и тако, ваљда, заваравао себе да иде.

На Шћепан пољу, у кућици крај пута на ивици шуме дочекао их је комесар њихове бригаде (Друге пролетерске) друг Крцун (Слободан Пенезић). Седео је поред ватре и причао о ономе што се дешавало у току дана, о покушају Немаца да пређу преко Таре и о храбром отпору 4. батаљона који их је вратио назад, и сада чврсто држао положаје на обали. Немци су још стално тукли топовима, али пролетери нису узмицали. Понека граната прелетела би преко кућице у којој је Крцун објашњавао нови задатак њихових батаљона (првог и другог) — одлазак на Вучево.

Верање уз стрмен

Нису сачекали дан. Не зато што им није био потребан одмор и сан, већ зато што је требало журити, закачити се пре Немаца на тај доминантни вис.

Почели су да се веру уз стрмен. Напор је то био и за одморне људе, а камоли за њих гладне и измучене. А кад су стигли, просто су попадали на тек оживелу траву.

Други батаљон, који је одмах продужио напред, већ се сударио с Немцима. Пуцњава ни за тренутак није престајала. Запраштале су и бомбе. Борци првог батаљона сé још нису одморили али су и они ушли у борбу.

Пошто су одбацили Немце са Вучева и протерали их преко Сутјеске, други батаљон је остао на достигнутој линији, а први се упутио ка Сухој да би затворио клисуру ка Гацку и Фочи.

Немци у ватреном џаку

Чете су у Сухој биле тако постављене да се нападач увек могао намамити у ватрени џак.

Једног јутра, у саму зору, на путу из Фоче, указала се кратка колона једне чете. Први су већ стигли до уског грла који је био на мушици митраљесца Стојчића. Али он није ни мрднуо. Сачекаће док у теснац уђе читава чета, и кад кроз грлић прође и последњи војник, затвориће пролаз. Минобацачи неће дозволити ником да се врати.

Стојчић је већ био нестрпљив на свом лежају. Немачка чета је готово прошла, само још један војник — и он притисну обарач. Истог часа зашушта мина и паде крај пута засипајући парчадима Немце.

Са свих страна се на њих сручила ватра, и они су брзо били уништени.

Предаја или скок у воду

Сутрадан око подне када се дигла магла, из Гацка се појавила друга колона. Знатно јача и у другом распореду: с леве и десне стране теснаца ишла су обезбеђења. Пут им је крчила артиљеријска ватра а потпомагали су их и авиони. Обезбеђења су, природно, напредовала брзо, али пролетере нису могли тући јер су се они збили уз саме стене, у мртви угао.

Митраљезац је опет пропуштао Немце: набројао их је око деведесет и тек онда затворио пролаз. Оне што су већ ушли уништаваће чета, а оне који покушавају да притрче у помоћ одсеченој деведесеторици косиће на уском простору митраљезац.

Иако им из ове клопке није било излаза, Немци су се опирали жестоко. Сломљени су тек предвече.

Преостале су само две мање групе, збијене на уском простору. Постојале су свега две могућности: да се предаду или да скачу у воду. Изабрали су ово друго. Стојчић је са обале гледао како се немоћно батргају по води и позвао их да се предаду. Један за другим, мокри и промрзли, почели су да излазе. Вода се цедила са њих а они су молили милост.

Гранате су тада са оне стране учестале. Падале су свуда. Једна је треснула недалеко од заклона у коме је био штаб батаљона и теже ранила команданта у ногу.

Болница у првим борбеним редовима

Рањеник се истог дана предвече, по киши, вратио на Вучево. Затекао је призор који се у многоме разликовао од оног што му је остао у сећању када је првог дана ступио на тај масив. И онда је ту било војске, али сада су се стекле болнице преоптерећене рањеницима, кухиње, коморе.

Донели су једног рањеника и спустили га пред колибу. Иако преломљене ноге, питао је где му је чизма, Тражио је торбу, пушку и муницију. Онда се примирио, а кад су га погледали био је мртав.

Болница Друге дивизије с којом је ишао командант I. батаљона ни по чему више није личила на то, јер нити је могла пружити лекарску помоћ, нити се кретала на одстојању као обично. То је била дуга колона рањеника који су ишли крај самог стрељачког строја, такорећи у првим борбеним редовима.

Сви су већ били изгубили појам о времену и простору. Нису знали докле су већ стигли, колико траје то кретање и када ће се завршити. Само када се чује „одмор“ сви се навале уз неки наслон и одмах задремају, а пре него што им се учини да су легли, буди их команда „покрет“.

Трка за лист crijемуше

Само што су кренули после једног таквог одмора, један од рањеника је угледао лист сријемуше (врста траве). Пошао је да га узме али је други био бржи и откинуо га пре њега, а притом приметио његову жалост и пружио му половину. Задовољан што ће прогутати залогај пришао је поточићу да уз мало воде прогута тај „дневни оброк“. Занесен осећањем сласти није ни приметио да је онај други лежао већ крај извора — мртав.

Командант I. батаљона је као тежи рањеник имао коња.

— Дај ми коња, морам у извидницу! — рекао му је један дошљак:

— А шта ћу ја? — двоумио се командант.

— Седи ту и чекај, вратићу се.

Дао је коња и чуо како је откасао. У даљини се изгубио бат корака и последњих војника. А он је остао сам. Тек у ноћ наишао је неко из позадине, приметио га и упитао ко је.

Командант се јавио и објаснио шта му се десило, а непознати је у пролазу покушао да га утеши:

— Вартиће се, сигурно.

Перд зору, када је већ био изгубио наду, коњаник се заиста вратио.

Конопцима низ стену

Све се некако подносило. Али дошло је оно најтеже.

Челне чете су испред стене код Врдничког потока почеле да се свијају у колону. Повлачили су се кроз узану вододерину између црних стена које се ни на који други начин нису могле савладати. Немци су непрекидно тај пролаз тукли митраљезима. Успеле су ипак да прођу готово све главне снаге, а пролаз је, зачудо, и даље остао под ватром немачких митраљеза. Шта се то дешавало?

Касније је тек постало јасно. Немци су у удубљења стене изнад провалије помоћу конопаца спустили митраљезе и са тог недостижног места тукли уски пролаз који се није могао заобићи. Ватра није престајала ни за један тренутак.

Кроз иглене уши

Кроз тај теснац затворен ватром, кроз те иглене уши, морала је да се провуче цела болница.

Командант је био у врућици, јер му се рана погоршала а мали курир Крајишник припијао се уз њега да би се загрејао.

Један рањеник је појурио на коњу. Половину стазе је прешао, а баш на средини, где су млазеви челика најгушћи, коњ се спотакао, пропео и пао погођен. Преко његове главе прелетео је рањеник и треснуо у камење сав већ иначе изможден.

Други је пошао пузећи док су око њега шиштали меци. Рио је земљу до мртвог угла а онда јавио да је остао жив.

Са коња су силазили и рањеници са одсеченим стопалима, на која се данима већ нису ослањали. Сишао је уз помоћ другова и борац рањен у руку и обе ноге. Забауљао је кроз теснац ђаволски споро, али другог излаза није било. Грчевито се хватао здравом руком за сваки каменчић а онда је рука малаксала и он стао да сачека рафал који га је сасекао.

Две девојке: једна глумица, а друга болничарка у карираној сукњи, пузиле су много брже али су их зрна приковала за земљу.

КОЊ И БИК

Добар коњ, носећи на себи младића, трчаше и поигравашe. Види га бик, и почне, ругајући му се, говорити: „Нека би' ја тако носио на моји' леђи то дете! Познало

би оно шта је бик!“ „Би' ја“, одговори коњ, „зашто, које би ми поштење било дете с мене сметнути и над слабијим јунаштво показивати?“

Нравоученије

Поштени и истринитохрабри муж за срамоту себи вмењава (сматра) над слабијим своје јунаштво показивати. А зверонаравни варварин и над женами и децом своју срамотну и скотску храброст 'оће да покаже. Ако ништа, он и' граби и у ропство продаје. Да војска на војску и на градове удара то има свој разлог, али над невооружаним свирјепствовати, неповину децу од родитеља растављати и у ропство продавати, ово нити је храброст ни витештво, него варварско и скотско безчеловечје.

ДОСЕТЉИВИ КЕЛНЕР

У једном ресторану у Болоњи стајало је на јеловнику: „Сладолед од малина 150 лира“, а мало даље: „Сладолед од малина 300 лира“.

Гост који није могао да реши загонетку позове келнера и упита га каква је разлика између ова два сладоледа од малина.

Келнер поћута и брао одговори:

— Разлика је у 150 лира.

ВЕЋ ЈЕДАНАЕСТ ГОДИНА...

Професор Жозе Делгадо већ једанаест година са својим шпанским сарадницима на Јалском универзитету у САД, ствара једну нову технику — командовања мозгом помоћу електричних струјања са веће или мање удаљености.

Већ одавно је познато да се поједине духовне активности локализују у одређене мождане центре. Створен је врло прецизан „мождани атлас“ на коме се са великом тачношћу проналазе одређени центри. Исто тако је познато да се све активности из тих центара испољавају у виду слабих електричних струјања.

Прве експерименте је Делгадо извео у сарадњи са својом екипом: убадали су у мозак пацова, мачака и других животиња сићушне сребрне конце и проучавали струјања која се преносе преко ових електрода. Животиње за то време не осећају никакав бол и слободно се крећу. Тако се сазнало о струјањима док мозак уобичајено функционише.

Полазећи од оваквих сазнања професор Делгадо је решио да промени њихов ток — уместо да само региструје струјања која мозак шаље — он је сам слао у мозак струјања из нарочите батерије. За оковратник животиње везао је мали пријемни апарат са транзисторима спојен са мозгом електродама. Онда је са извесне удаљености помоћу радија слао у одређене тачке мозга електрична струјања каква је раније добијао из мозга.

Резултати су били фантастични. Притискајући на одређено дугме он је чак и са велике даљине могао да командује покретима животиње. Притиском на једно дугме она је почињала да хода, а притиском на друго она би се зауставила или легала. Треће је покретало на десно, затим је устајала, прела, фрктала или беснела.

Експерименти су прво изведени на мачкама и мајмунима а онда тек на људима. Резултати су били слични: Код добровољних пацијената проузрокована је љутња, страх, жеђ, глад, осећање пријатељства или подозрења. Могу се произвести и осећања наклоности или мржње.

Пацијент ни једног тренутка нема утисак да му је све то сугерирано споља, већ му се чини да су то његова сасвим природна осећања. Он не осећа никакву нелагодност и није свестан да други командује његовим духовним животом.

И поред овога Делгадови експерименти нам не откривају ништа ново о природи и процесу нестајања људских мисли. У ствари они подражавају природу — стварају на истом месту мождане коре електрични подстицај који проузрокује, на пример, страх или које друго осећање.

Али док је у нормалном животу страх проузрокован одређеним узроком а глад и жеђ потребом за храном или течношћу, Делгадо руши овај склад повезаности узрока и последица у нашем физиолошком животу. У стању је чак да створи осећање противуречна стварним потребама. Експерименти су открили велики степен субјективности у разним нашим осећањима а такође и могућности да последица и узрок буду вештачки одвојени.

СА КЛАНИЦЕ на КОНКУРИПИК

Да сте били један од 13.000 посматрача великог националног конкурипика у Медисон сквер гардену, у Њујорку, на дан 7. новембра 1959, присуствовали бисте неуобичајеној сцени. Кад се зачула музика, све су се очи упрле у вратнице у дну тркачке стазе, које је осветљавао један рефлектор. На њима се прво појавило петоро деце а за њима велики сиви коњ који, очигледно, није био чистокрван. Водили су га муж и жена, довели га до централне трибине и кад се осуо пљесак присутних, они су се окренули коњу и дубоко му се поклонили.

Његово је име „Снешко“, и тог вечера је проглашен за најбољег скакача на свету. Одушевљење је било изузетно јер се кроз публику већ пронела прича о његовој необичној историји.

Ником потребан

Непуне четири године пре тога „Снешко“ је поведен на кланицу. Био је јадан и уморан теглећи коњ о коме више нико није хтео да води рачуна. Па ипак, неко му је пришао...

Једног фебруарског дана 1956, Хари де Лејер, човек од 27 година, изишао је из своје штале за коње које изнајмљује за јахање становницима Лонг Ајленда. Пошао је на распродају шкартираних коња у Новој Холандији, у држави Пенсилванија. Хари је рођен на једној холандској фарми и одувек је волео коње. Прво као коњушар а затим као учитељ јахања заштедео је новац и купио неколико грла за изнајмљивање.

Дошавши тога дана у градић у Пенсилванији, мислио је да за мале паре купи још једно грло за своју ергелу, али јавна продаја је била закључена.

Пролазећи пољаном он виде неколико бедних кљусади које су товарили за кланицу. Око му паде на једно сиво грло, мршаво и блатњаво, али у чијем је ходу било нешто живости. Лејер се обрати спроводнику:

— Да ли бисте ми продали овог коња?

— Зар ову мрцину? Да ли сте при себи?

— Свеједно, желим да је купим.

— Онда ми дајте 80 долара!

У току ноћи пао је снег, а сутрадан је цела породица дочекала камион са новим чланом ергеле. Кад је коњ спуштен на земљу, лагано је и тешко коракнуо. Жмиркао је на сунцу и онако сив и прљав смешно је изгледао на чистом снежном покривачу.

— Личи на снешка! — узвикнуло је најстарије дете Лејерових.

И тако му је остало име „Снешко“.

У новом дому

Сваки члан Лејерове породице добио је понеку дужност: прво су га мало тимарили, затим га трипут купали, добро га нахранили и после неколико дана први пут му ставили седло.

Хари је положио на земљу десетак балвана на растојању по 2 метра. Да би прешао преко њих, Снешко је морао да одмерава кораке. Први пут није успео — газио их је, заплитао се и посртао, и једва се извукао. Но убрзо се научио. Већ истог пролећа носио је у седлу прве јахаче, и неки ученици тражили су само њега.

Кад је затворио школу јахања, Хари де Лејер је учинио највећу погрешку у свом животу. Продао је „Снешка“ свом суседу лекару, али под једним условом: ако зажели да га он неком прода, може само Лејеру.

Ускоро се догодило нешто што нико није очекивао. Пошто је био одвојен од Лејера високом оградом, „Снешко“ је прескочио на другу страну и кроз баште и травњаке нашао је пут да се врати старом господару. То се поновило неколико пута, а кад се и полиција умешала, учитељ јахања је узео коња натраг.

Пошто је сазнао да „Снешко“ воли да прескаче, почео је са нарочитим вежбама. Лагано, постепено, али истрајно, он га је оспособљавао да савлађује све веће препоне. Најзад, с пролећа 1958, одлучио је да га испроба у друштву с неколико других одличних грла.

Невероватно изгледа ли на том такмичењу „Снешко“ није учинио ни најмању погрешку. Сваки час су гледаоци заустављали дах очекујући да се коњ заплете у штангле, но то се није догодило. Другог дана такмичења избио је на чело са чувеним расним грлом „Анданте“. И баш тада се догодила незгода. Потковица му је јако нажуљила предњу десну ногу због чега је изгледало да сутрадан неће моћи ни да се појави на завршном такмичењу.

Те ноћи Лејер није тренуо. Ставио је облогу на позлеђену ногу, обавио је комадом шаторског крила и мењао лед све до јутра. Кад је свануло, нога је била здрава здравцата, „Снешко“ је изашао на хиподром и победио „Андантеа“.

У току лета и јесени падале су ловорике са свих страна. Тада је дошао новембар, кад се у Медисону одржава трка голине. Она траје осам дана и за то време се елиминишу сва грла која не остваре потребан број бодова. „Снешко“ их је освојио колико и најбољи амерички скакач „Прва срећа“. Последњег дана стаза је била дуга и испресецана многим препрекама. „Прва срећа“ је први пошао. Да ли због мноштва препона или због замора протеклих дана, „Прва срећа“ је оборио неколико преграда.

Тада је на стазу изашао „Снешко“. На прву препреку је пошао без журбе. Лејер, његов једини стални јахач, мало га је притегао ногама и велики сиви коњ је полетео. Са тачношћу савршене живе машине он је продужио да прескаче. Прешао је преко врзине, преко зида, прескочио балване, јарак и све што се налазило на путу. Овде онде је понешто окрзнуо, али је учинио много мање грешака него његов супарник. Најзад се устремио на последњу препреку. У том часу Хари де Лејер је пустио дизгине из руку да би целом свету показао да то није његова већ „Снешкова“ заслуга. Коњ је осетио лак додир бича на својим сапима, узлетео је као у небо и последња препона је била савладана.

Тако је један стари теглећи фармерски коњ однео прву награду на највећем америчком конкурипику иако су му противници били многобројна чистокрвна грла.

РАЗЛИКА

Кажу да је неки млађи човек пришао Моцарту и запитао га за савет како би могао брже да напредује у компоновању. Моцарт му на то одговори да ревносно и дуго вежба.

— Али ви нисте дуго вежбали када сте почели да компонујете већ у својој дванаестој години! — рече младић.

— Да — насмеја се Моцарт — али не заборавите да сам припадао оној врсти људи који друге не питају за савет како се напредује.

ПАРИЗ ЈЕ СВЕ МАЛОКРВНИЈИ

Француска престоница стално губи обрадиве терене на чије место долазе камене и бетонске плоче. Травњака, башта и повртњака све је мање.

Крајем прошлог столећа у Паризу је још било 17,594 хектара за пољопривредну производњу и око 4.800 хектара за повртњаке. Прва цифра данас се смањила на 1.400 а друга на 571 хектар. У париском департману је 1892. било преко 3.000 пољопривредних произвођача, 1917. их је било свега 1539, и обрадива земља износила је свега 8% целокупне површине Париза. Све ове цифре говоре само о једном: плућа Париза су све мања и једнога дана ће сасвим нестати.

У ПРИРОДЊАЧКОМ МУЗЕЈУ

Стари чувар у једном природњачком музеју у Холандији објашњавао је публици:

— Овај бронтосаурус, кад је био жив, тежио је 30 тона, мозак му је износио свега 500 грама, а стар је 200 милиона и 33 године.

— Каква тачност! — промрси један из групе посетилаца.

На то други запита чувара:

— Хоћете ли ми рећи, како је установљено да је овај скелет баш толико стар?

— Просто, — одговори чувар. — Кад сам се запослио у овом музеју, управник ми је рекао да бронтосаурус има 200 милиона година. Отада је прошло 33 године!

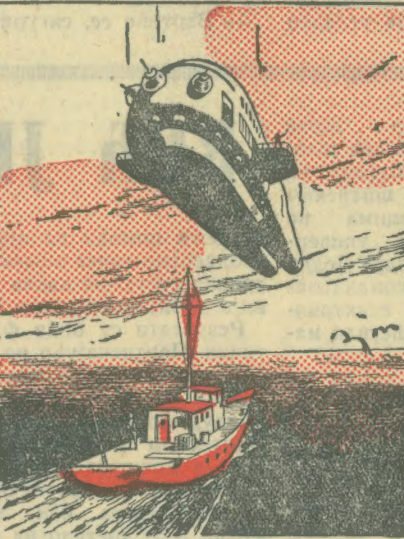
ШУНКА БЕЗ СОЛИ

Француски месари ће ускоро изнети на тржиште шунку у којој се неће налазити ни најмања количина соли, док ће све остале хранљиве састојке задржати у пуној мери. Она је намењена првенствено болесницима од јетре, бубрега, артериосклерозе и свима који желе да омршаве.

ЦРТА И ПИШЕ Л. ФИШЕР — Тајни проналазак

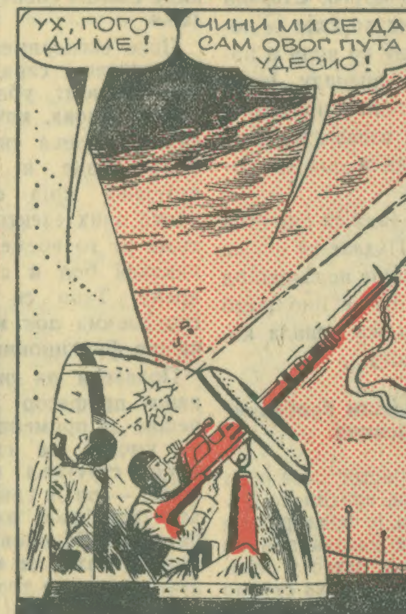

Јаје се пржи у тањиру од хартије

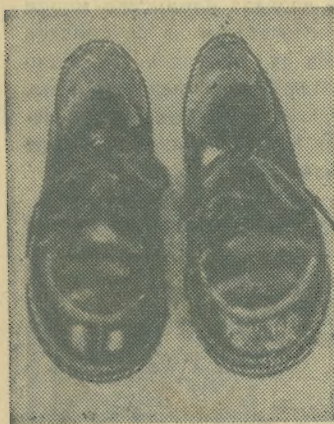
Нови штедњаци омогућују домаћици да изведе готово мађионичарску вештину — да испржи јаје у тањиру од хартије. Ово је могућно захваљујући механизму који удувава ваздух мешајући га са

плином а истовремено уклања ивице пламена у којима је температура највиша. Ваздух ствара између пламена и тањира јастук, због чега се тањир греје равномерно и не може да се запали.

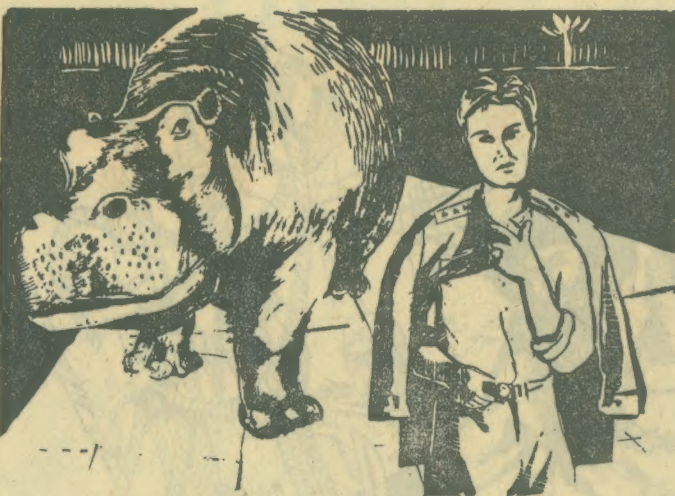
Нов начин препарирања коже

Тврди се да је кожа за ципеле обрађена на нов начин пет пута јача и отпорнија од обичне коже. Ово се постиже

помоћу хемијског једињења полимера уретана. На слици се види разлика између ципеле од обичне коже и ципеле од препариране коже које је као парице носио месец дана један осмогодишњи дечак.

КОМАНДИР НИЛСКОГ КОЊА

У прошлом рату смо у нашој јединици имали зоотехничара који је пред рат радио у зверо - совхозу. Био је извиђач и тиме се поносио.

Док смо били улогорени крај великог немачког града, командант позва зоотехничара:

— Ви сте зоотехничар?

— Да!

— Радили сте у зверо-совхозу?

— Да, на одгајивању самура и сребрних лисица.

— Одлично. Узмите аутомобил и јавите се команданту града, он вас очекује.

— Смем ли знати због чега идем тамо, друже мајоре?

— Дознаћете, пожурите!

Кад је зоотехничар стигао пред команданта, једног младог потпуковника, овај му рече:

— Очекује вас сложен задатак. У зоолошком врту треба да нахраните животиње, пошто нису јеле већ четири дана откако су Немци напустили град. Нилски коњ је рањен. Укажите му помоћ!

— Али... ја сам зоотехничар, имао сам посла само са лисицама.

— Никад ни ја нисам био командант града, предавао сам у школи музику. Пазите да се ни једној животињи ништа не деси.

Зоотехничар је у зоолошком врту нашао једног тигра, два медведа, многе мајмуне и птице. Преплашени јелени су били на слободи. Све животиње су тражиле храну, а нилски коњ је урлајући пливао по базену.

Уз помоћ другова посао је брзо одмицао. Привукли су помоћу конопца нилског коња до решетака. Очистили су му рану, која није била озбиљна, залили је обилато јодом и залепили фластером.

Пошто је завршио задатак, зоотехничар се упутио команданту.

— Све је уреду! Могу ли се јавити својој чети?

— Не! На овом месту остајете док не нађемо неког погоднијег, о томе је обавештена ваша јединица.

— Али, друже... ја више не могу тамо да останем јер ме нилски коњ стално прати као кученце и деца ми се подсмевају.

— Морате све поднети — то вам спада у дужност.

И наша јединица је отпутовала без зоотехничара. Тек после две недеље придружио нам се. Пријављујући се командиру он рече:

— Налог извршен. Зоолошки врт у реду. Нилски коњ излечен.

— Хвала!

И тако је зоотехничар постао командир нилског коња.

ПАМЋЕЊЕ ГЛУМАЦА

Столећима се на глумце гледало с висине. Њима су људи пљескали али их нису пуштали у кућу. Тако је било свуда па и код нас све до пред крај прошлог века. Поред других, то је такође био један од разлога што се глумачком позиву није одавало више млађих људи и жена. „Конкуренција“, како се то данас каже, била је несравњено мања но данас. Многошта се гледало глумцу кроз прсте па и то ако не зна улогу. Зато се често догађало да се шаптач чује до половине партера, нарочито ако глумац слабије чује.

Данас је родитељима част ако им се син или кћи посвете позоришту. Све су дужи редови оних који куцају на врата Академије за позоришну уметност. Установљени су пријемни испити, конкуренција је све јача а један од важних услова за пријем је способност памћења текста. Француски глумац и редитељ Кристијан Жерар сматра да успех једног глумца за 50 одсто зависи од памћења, а после долазе све друге вредности.

Ако не рачунамо оно основно, одушевљење за позив и веру у себе, шта је глумцу још нарочито потребно? Две особине: обдареност да је „присутан“ у свакој улози и — памћење. Ни књижевник, ни политичар, ни новинар, ни лекар, не зависе толико од своје меморије као позоришни човек. Она може да буде главни камен спотицања у његовој каријери. Али ако му је урођена, на њој може да зида све што му друге врлине допуштају.

Врло је мало оних који су обдарени изузетним памћењем, што се већ за време самих студија примети. Студирање драмске уметности често се претвара у борбу за савлађивање текстова класичног и савременог позоришта. После много мука успева се да улога тече глатко „као вода“.

Улога се тешко учи не само услед веће или мање способности памћења, већ и зато што глумци, док је уче, као и сви други људи, имају „сто ствари у глави“. Ту су свакојаке животне бриге које избијају у први ред. Како одстранити то „стање“ да би човек остао само при мислима из своје улоге, како је научити као „воду“, како не побркати речи из позоришних комада Шоа, Горког, Нушића, Шекспира и толиких других који су на репертоару? Публика која удобно седи у позоришту никад не може да сазна са чим се све глумац бори на сцени.

Највећа је срећа, ипак, у томе што не постоји само урођено памћење, већ се до њега долази стрпљивим, дугогодишњим радом. Као што се један атлета, који диже терет, није родио са снажним набубрелим мишићима па их је ипак стекао, тако и глумац постиже добро памћење вежбањем. Било је великих глумаца који су заузели прва места у светској историји позоришта са малом снагом урођеног памћења. Величина ових уметника састојала се и у јакој вољи помоћу које су један осредњи дар развили до крајњих граница.

Мали скутер — велики возач

Мали али довољно јак скутер може да носи возача нормалне тежине и затим лако да

се спакује у простор за пртљаг у аутомобилу или авиону. Мотор од 4 коњске снаге развија брзину од 50 км на час, а тежак је само 25 кг.

За човека без прстију

Ово је шведска верзија телефона са дугметима. Апа-

рат се не производи индустријски — направио га је Швеђанан Ериксон само за личну употребу.

Потпуна газификација

У француском граду Лијежу, захваљујући богатим наслагама земног плина у свим кућама биће уведене инсталације на плин, тако да ће он бити искључиви извор топлотне енергије. Према плану, радови ће трајати 14 месеци.

ШИМПАНЗО ПРЕД ПЛАВОМ И ЦРВЕНОМ СВЕТИЉКОМ

Ових дана када је објављена вест да ће у првој половини маја месеца кренути у космос први амерички космонаут, неће бити незанимљиво видети како су Американци припремали мајмуна „Хем“ који је недавно у ракети „Редстоун“ био избачен на висину од 250 километара а затим, после повратка, био жив и здрав извучен из океана. Лист „Њујорк хералд трибјун“ овако описује припремање „Хема“ за овај велики подвиг.

Припреме су почеле пре неколико месеци у институту за свемирску медицину „Холовен“ у Новом Мексику. Као што је познато тамо се за лет у свемир припрема група од седам будућих свемирских пилота. Заправо, баш ради њих био је припремљен и лет шимпанза „Хема“ за којим ће доћи још читав низ сличних. Ради се о опитним летовима чија је намена прикупљање физиолошких и других података о понашању високоразвијених организама у „свемирским“ околностима. Мајмуни, а нарочито шимпанзе, изабрани су за ове опите због тога што су најсличнији човеку: имају готово исту анатомију и физиологију а уз то су довољно „разумни“ да у тренутку полетања изврше одређене задатке.

После сложених „аудиција“ у Новом Мексику од 200 шимпанзо-мајмуна изабрано је двадесет. Сви имају око 3 године, јер се у том узрасту шимпанзе најлакше дресирају. Сем једнога, сви су рођени у слободи, у џунглама екваторијалне Африке.

Пошто се радило о младим шимпанзима којима је за нормалан развој потребна велика љубав и нежност старијих, „родитеље“ су заменили млади научници који су се за време „карантина“ сваког дана по неколико часова играли са својим „питомцима“ и указивали им потребну пажњу и наклоност.

Свих двадесет мајмуна после одређеног времена ставили су у исту просторију да би им се „личност“ у додиру са другим шимпанзима коначно формирала. На тај начин научници су хтели да спрече да неки од шимпанза не постане неуротик.

Тек после тих дугих припрема почело је обучавање за велики задатак. Свих 20 мајмуна будио је свако јутро у 7 часова чувар палећи осветљење у њиховој заједничкој соби. После лакшег доручка који се састојао од неколико врста воћа и нарочито припремљене хране, мајмуне су аутобусом одводили у лабораторију удаљену неколико километара.

Пре почетка дневне обуке, сваког мајмуна прегледали би лекари и оне који нису били у пуној кондицији ослобађали су дневних вежби.

У „школи“ су их стручњаци за свемирску медицину и психологију животиња најпре учили да без противљења носе „свемирска одела“ са нарочитим шлемовима. Одела су херметички затворена и мајмуни дишу „вештачки“ ваздух који им долази из посебног резервоара. Поред тога стручњаци су их навикавали да по неколико часова непрекидно проведу привезани за нарочите астронаутичке постеље и да притом не покушавају да се ослободе веза и устану.

Тек после свега тога почеле су „праве“ вежбе. Мајмуни су морали да лете у реактивним авионима и да подносе најтеже и најнепријатније акробације, најразличитије лупинге и слично. Животиње су навикаване на страховиту буку, велике промене сопствене тежине, на околности које изазивају морску болест. Истовремено су почели да их психолошки припремају за њихов подвиг, односно учили су их ономе што ће морати да учине за време лета. У питању су била три сразмерно једноставна задатка. Шимпанзо је постављен пред три сијалице: црвену, белу и плаву. Крај његове леве и десне „руке“ стоји по једна полуга. Кад засветли црвена сијалица, мајмун мора најмање једном у двадесет секунди да повуче ручицу. Ако то не учини, заправо ако закасни, стиже га казна. Наиме, он је спојен нарочитом жицом са извором електричног кола и за неизвршен задатак протресе га струја.

Плава сијалица упали се свака два минута и гори по пет секунди. Ако за тих пет секунди шимпанзо повуче ручицу све је у реду, а ако то не учини кажњаван је јачим ударом струје. Бела сијалица засија увек кад шимпанзо притисне ручицу у правом тренутку — она је у ствари нека врста награде. У почетку обуке мајмун је, кад би се бела сијалица упалила добијао неку посластицу.

После вишемесечних вежби мајмуни су овај задатак тако темељно савладали да узастопно по неколико дана није било кажњавања.

Разуме се да су мајмуни морали да извршавају и теже задатке, да би им се ум изоштрио. Тако су се, на пример, на контролној табли појављивале три фигуре и мајмуни су имали притискајући једну од три ручице, да означе која се од њих разликује од друге две које су биле потпуно исте. Кад би који од шимпанза 18 пута узастопце притиснуо праву ручицу, добијао је награду. Мајмуни су у томе постигли изванредну вештину. Најбољи „ученик“ међу њима је за 70 минута притиснуо потребну ручицу 7.000 пута и притоме погрешио свега 32 пута. То значи да је он у једном минуту реаговао на светлосне сигнале 110 пута, што представља изванредну брзину.

Чему све те вежбе? У тренутку узлетања мајмуни треба да изврше исте те задатке да би научници могли да контролишу њихово стање. Са шимпанзом „Хем“ у свемирској ћелији путовала је и направа за кажњавање, пред њом се такође налазила контролна табла с три сијалице. „Хем“ је у часу узлетања, то јест онда када је у изванредној брзини ракете његово тело било једанаест пута теже но у нормалним приликама, као и стању без икакве тежине, тачно извршио своје задатке.

Закључак?

Кад у блиској будућности уместо мајмуна у свемир полети амерички космонаут, он ће такође сачувати своје физичке и психичке способности потребне за извршавање одређених задатака које, разуме се, неће бити везане за реакцију на плаве, црвене или беле сијалице.

Саобраћајно средство број један

Детаљним испитивањима у највећим европским градовима, утврђено је да је подземна железница најкорисније саобраћајно средство. У погледу обима саобраћаја у прошлој години на првом месту међу европским метроима је париска подземна железница која је превезла 1.160 милиона путника. На другом месту је московски метро са 1.020 милиона путника. Треће место заузима лондонска подземна железница са 675 милиона, док их је западноберлински метро превезао само 141,3 милиона.

ФУРИЈЕ КАРИПСКОГ МОРА

Престани да певаш, Ђоравко. Сведи рачуне у животу јер нећемо још дуго...

Онај који је то говорио био је најмлађи од тројице људи са рукама везаним у ланце. Широки ожиљак преко његовог лица био је траг корбача капетана Вилсона, команданта енглеског брода на чијем су се дну налазили.

Направили су глупост због једног бурета рума: опкладили су се да ће га пренети у једном чунићу од једног до другог рта Тортуге а да не попију ни један гутљај. Али, приликом овог путовања спустила се магла и барка се удаљила од обале. Једног тренутка управо се нашла пред енглеском фрегатом чија их је посада буквално покупила и пребацила на свој брод. Буре рума је однето у оставу Енглеза и Ђоравко то никако није могао да прежали:

— Тако укусан, добар рум са Јамајке!

Цела посада је била сакупљена на палуби. Журили су сви да виде „експедитивну" правду капетана Вилсона.

Три затвореника су се појавила идући испред групе официра. Један од командантових људи иступи три корака напред, отвори један пергамент и прочита:

„По наређењу капетана Вилсона команданта овог брода, представника њеног британског величанства, три пирата са Тортуге допала у наше руке, дошла су из мора и биће тамо враћена."

Ова заповест није била јасна за људе који нису познавали обичаје Караиба, дивљег племена у Малим Антилима, данас готово ишчезлог. Међутим, на броду су сви знали шта то значи.

Један од заробљеника у одушевљењу повика:

— Дошао нам је леп крај! Ипак је то много боље него бити обешен!

Приближивши се капетану Вилсону, пљуну смело пред његове ноге и скочи у море. Другу двојицу повуче заједничким ланцем за собом.

☆

Три човека су пливала на леђима. Колико су времена могли да издрже тако јер су били везани? Магла која се била подигла на тренутак, поново је пала још гушћа и обавила брод. Чули су само крике енглеских морнара који су покушавали да погледима продру кроз маглу да би присуствовали њиховој смрти.

— Штедимо снаге другови, овде нема морских паса и треба да умремо што је могућно касније.

Заповести које су издаване на броду допирале су и до њих али нејасне због магле. Костур брода је шкрипао, а чекрци шкргутали злокобно.

Ускоро су се изгубили и остали потпуно сами. Хладноћа је почела да им кочи удове. Одело им је било отежало од воде. Покретали су се све теже. Ђоравко је већ трипут тонуо.

Одједном је магла почела да се диже. Сунце их обасја и донесе им чудан сусрет.

☆

Један шпански галион који је преносио руду прихватио их је на свом путу за Америку. Ни Енглези ни Шпанци нису волели пирате и можда би било боље да су већ висили на највишој катарци, него што су били спасени. Њихов долазак био је поздрављен бурним смехом људи са шпанског брода.

— Тако, ево страха и трепета Карипског мора! Па то нису људи већ рибе. Ставите их да се суше као харинге док не стигнемо у луку.

Капетан је био задовољан својим речима. Нису му биле довољне обе руке да би задржао свој стомак од потреса — толико се смејао. Бацио их је на дно лађе.

— Ђоравко, какви су ово шумови? Изгледа као да ланци звече? Каква је то песма?

Очи им се још нису биле привикле на мрак па нису разазнавали ни шумове који су стизали до њих. Тумарајући по мраку они се упутише ка гласовима сличним тужбалици. И утврдише да они нису били једини заробљеници на галиону. Устукнуше, уплашени. Тридесет црнаца лежали су оковани једни преко других у веома тешком стању.

Галион је био брод којим су превожени црнци-робови, а капетан — обичан трговац црним робљем.

☆

Фрегата капетана Вилсона била је усидрена на неких 200 метара од вулканског острвцета. Ниједан брод са пучине није могао да га угледа. У заседи, спреман да нападне свој плен као орао јагње, капетан Вилсон је био послао три морнара на највиши врх острва да гледају и јаве када се на пучини појави какав брод.

Али, Вилсон није дуго чекао. После неколико часова појавила се шпанска лађа која је примила три човека она ко свирепо кажњена на енглеском броду.

Чим се галион приближио, фрегата му пресече пролаз. Наоружани људи на катарци са маскама на лицу и топови подигнутих цеви нису остављали никакву сумњу о намерама Енглеза. Лађа покуша да се окрене да би побегла али једно прецизно испаљено ђуле скиде јој катарку.

☆

Метеж на мосту шпанске лађе приметили су и заробљеници са њеног дна. Остављајући црнце који су покушавали да се извуку из окова, тројица пирата се пожурише ка вратима у нади да ће их сломити. Али браве су биле јаке. Док су се још договарали једно топовско ђуле удари у катарку, и уз заглушујућу буку сруши је на палубу остављајући широк отвор.

☆

Фрегата је напала шпанску лађу. Настала је пуцњава и борба. Капетан — трговац црним робљем решио је да скупо прода своју кожу. А и за његову посаду не би се могло рећи да су јагањци! Напротив, били су то људи сурови, из ћумеза шпанских лука.

Први морнари са енглеског брода већ су прешли на шпанску лађу. Нису очекивали тако дивљи отпор. Иако навикнути да намећу своју снагу другима морали су да баце све своје људе у битку.

Кроз отворен пролаз од катарке на палуби. Ђоравко и његова два друга су се успузала до предњег дела палубе и упала у битку. Сукобили су се са својим тамничарем који је био у рукама Енглеза. Али то је био сувише драгоцен човек да би га оставили да погине. Док су два пирата напала Енглезе, Ђоравко је брутално зграбио тамничара и, да би га склонио из битке, одвукао га у утроб брода да с њим разговара.

Обрачун са тамничарем био је брз: или да одмах ослободи из окова црнце или ће отићи у смрт. Наравно да их је одмах пустио.

Три пута су Енглези били одбацивани са шпанске лађе. Капетан Вилсон је онда прешао са свим својим људима остављајући на броду само неколицину морнара да њиме управљају. Ђоравко је усред страшног метежа који је настао извео црнце на палубу. Двоје по двоје заобилазећи место битке, скакали су они у море.

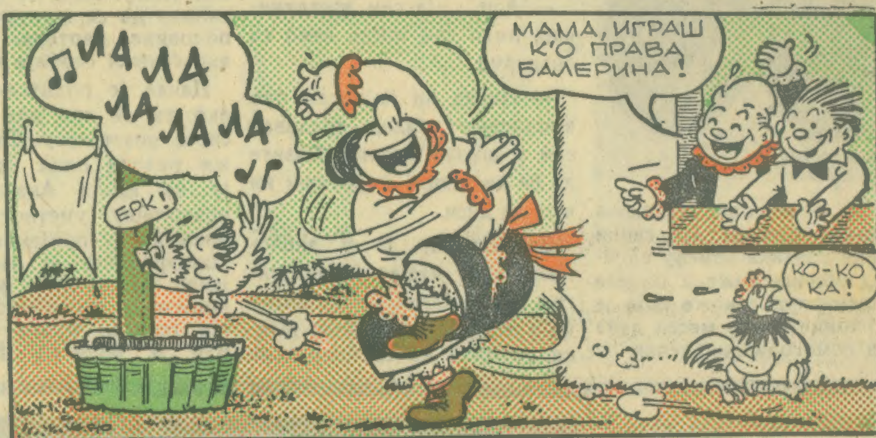
Ускоро је тридесет људи пливало ка енглеском броду и тражило погодно место на лађи где би могли да се успну на њу...

Брод, готово пуст, заузели су одједном, без борбе. Ужад која су држала фрегату уз бокове шпанске лађе била су посечена. Неприметно, енглески брод се одвојио од галиона на коме се борба и даље свом жестином водила.

Нико није сазнао како се она завршила. Да ли је Вилсон или Шпанац победио? Да ли је лађа потонула заједно са свим људима? Постојала су само нагађања.

Али је друго било сигурно: читавих десет година је још једна фрегата са црном заставом и амблемом мртвачке главе пловила Карипским морем покушавајући да са бродова који су носили у свет црно робље спасава недужне људе. Фрегатом је командовао један Ђоравко а цела посада је била црна.

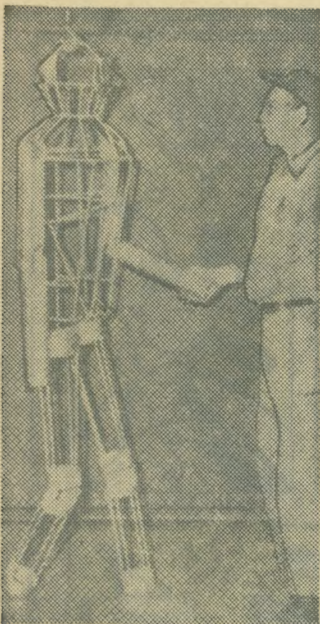

Да ли знате ?

ЛУТКА СЛИЧНА КАВЕЗУ ЗА ПТИЦЕ

У једној ваздухопловној бази у САД направљена је чудна лутка за тренинг екипе која интервенише кад се авион запали. Направљена је од цеви и шипки, а покретна је у зглобовима рамена, лакта, кука и колена, готово као и човек. Пламен за време вежбе јој не смета.

У СВАКОЈ ПРИЛИЦИ ИЗБРИЈАНИ

У Западној Немачкој је направљен мали апарат за бријање са три стандардне бате-

рије, којим се лако може обријати у канцеларији, на путу, у лову и у кампу.

„СЛЕПА“ ВОЖЊА АУТОМОБИЛОМ

Шест америчких института за научна истраживања већ се годинама баве проблемом електронских аутопутева. Нарочито је значајно што ови неће служити само за кретање моторних возила, већ би истовремено одређивали правац кретања свим возилима која иду по њима. Возачи би онда били потпуно сигурни, јер спречавање саобраћајних несрећа не би зависило само од њиховог реаговања већ и од електронских уређаја уграђених на аутострадама.

Радови на електронској аутостради која ће омогућити „слепу“ вожњу већ су одмакли а у Аризони и Њу Џерсију су конструисане опитне писте.

Према једном плану аутостраде будућности би имале електронске контролне уређаје који би стално емитовали звучне сигнале и на тај начин управљали кретањем појединих возила. Други план предвиђа да се испод коловоза поставе каблови који би помоћу електронских импулса управљали колима. А када се њима тачно одреди правац кретања избећи ће се и могућност саобраћајних несрећа. У случају опасности електронски уређаји ће аутоматски стављати у дејство и бремзе.

Размишља се и о томе да дуж аутопутева буду постављене контролне куле као на аеродромима, које би олакшавале промет. Сваки возач би помоћу радио-телефона био у вези с дежурним службеником и лако одређивао свој правац. Пошто ће у аутомобилима бити уграђени телевизори, службеник са контролног торња би емитовао упут о кретању возила. Сва ова наређења не би примао возач већ аутоматски уређај уграђен у колима који би реаговао као и аутоматски пилот у авионима. Возач би тако престао да буде то — могао би у колима мирно да обавља друге послове или чак да спава.

КАША ОД ПЕТРОЛЕЈА

Професор универзитета у Бакуу, Џебраил Гусеинов, извршио је експеримент над кокошкама да би пронашао средство за њихово брже рашћење. Његов опит се састојао у додавању осталој храни једне каше која је начињена од отпадака петролеума. Тиме је постигао за 20% бржи раст и добијање у тежини као и већи принос јаја. Исти експеримент је извршио са свиленом бубом и постигао задовољавајуће резултате за 12 до 17%, затим са зечевима, овцама, воловима и кравама, па је чак вршио покусе и са културама памука и парадајза. Корисност се састоји у томе што поврће добија више витамина а животиње више хормона. Овако храњена стока јефтинија је отприлике за 10 копејки по килограму.

ПИРИНЧАНА

Једна од лепих грађевина у Београду на Дорћолу коју је сазидао 1717. године принц Евгеније Савојски, звана је у оно време Пиринчана. Верује се да је име добила од речи пиринач која значи месинг, туч, мед или тумбак којима је вероватно била украшена. Срушена је негде од 1860—82. године.

ПИЛЕ СА ЧЕТИРИ НОГЕ

Ово пиле са четири ноге видео је један фоторепортер у Валденбургу у Немачкој. Пиле је живело кратко време.

КОРИСНО

Облик украсног камења за баште може да се моделира према жељи када се шарени каменчићи помешају са цементом у врећу од

кудеље и гњечењем уобличе. Када се смеса стврдне, одстрани се врећа а камење размести по башти.

ПОСЛЕ 130 ГОДИНА

Фантастична романтична опера „Оберон“ Карл Марија Вебера (1786—1826) изведена је 1954, 130 година после постанка, у Паризу у Великој опери заиста фантастично: у оркестру је свирало сто уметника, у хору певало 165 чланова, наступило је 45 солиста а у балету играло 250 балерина. Четрдесет електричара се бринуло само о осветљењу, а преко стотину других мајстора обављало је разне техничке послове.

АУТОМАТ ЗА ПРОДАЈУ ЈАЈА

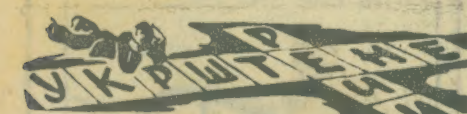
Аутомати све више освајају свет. У Енглеској су поред аутострада постављени аутомати у које кад се убаци метални новац дају путнику пола туцета јаја спакованих у картонску кутију. Ако је путник у колима не мора ни да изађе из њих.

ПРВИ У СВЕТУ

Енглези највише у свету употребљавају чај. У 1841. години потрошња чаја по становнику је износила 1,37 ливри а годишња потрошња достизала је 36,5 милиона фунти. Данас просечно сваки Енглез потроши годишње 10,2 фунти чаја, тако да је и потрошња за годину дана порасла на 522 милиона фунти.

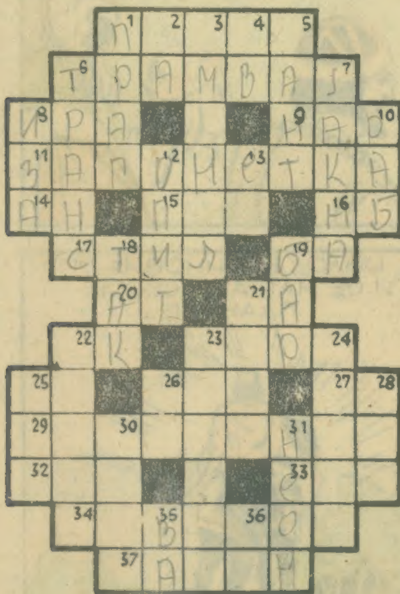
И ОПОСУМ — ВАСИОНСКИ ПУТНИК

У кожној торби на леђима опосум — васионски путник носи инструменте који бележе мождане таласе и рад срца. Експерименти су са њим извршени у медицинском центру Брукс базе за васионске летове.

Водоравно: 1) немачки физичар (Макс); 6) врста градског превозног средства; 8) римска богиња срџбе; 9) јужно воће; 11) енигма; 14) немачки предлог; 15) старогрчки бог поља и пастира; 16) иницијали презимена и имена нашег књижевника („Сумњиво лице“); 17) начин изражавања мисли; 19) хемијски знак за баријум; 20) коњ; 21) лична заменица; 22) иницијали савременог хрватског књижевника („Господа Глембајеви“); 23) стара португалска мера за дужину; 25) предлог; 26) лимени дувачки инструмент; 27) два слова; 29) измишљено име; 32) острво у Преспанском језеру; 33) богиња зоре код старих Грка; 34) стари град на реци Еуфрату; 37) планина у Србији.

Усправно: 1) град у Чехословачкој; 2) музичка нота; 3) врста експлозива; 4) два сугласника; 5) немачки филозоф (Имануел); 6) усхићење, екстаза; 7) део женске одеће; 8) позади; 10) острво на Јадрану; 12) оглед; 13) слово латинице; 18) билијарски штап; 19) лука на Црногорском приморју; 21) личност из Шекспирове трагедије „Отело“; 22) планинска громада; 23) позоришни комад лаког и забавног жанра; 24) мак; 25) бања у Белгији; 26) хемијски знак за рубидијум; 28) река у Немачкој; 30) стара азијска краљевина, Сузијана; 31) светлећи гас; 35) треће и прво слово ћирилице; 36) два слова.

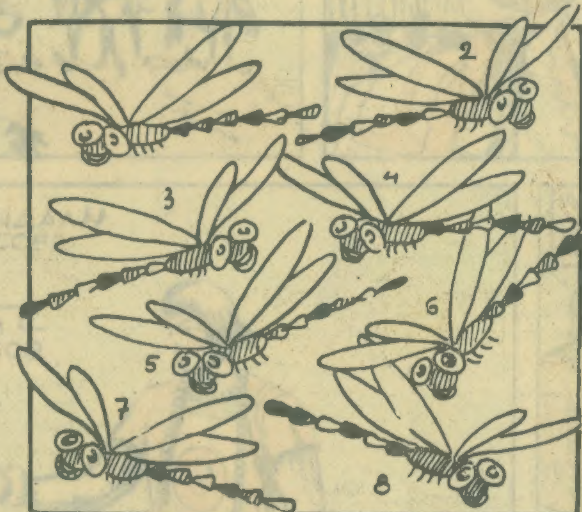
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) луг; 4) Гог; 7) Хемингвеј; 10) рпа; 11) еја; 12) от; 13) маг; 15) З(оран) М(ишић); 16) Мисе; 18) Олиб; 20) Рет; 21) тер; 22) Фројд; 25) ове; 27) ало; 29) ара; 31) кантарион; 34) рт; 35) ура; 36) Н(икола) К(араклајић); 37) окер; 39) Бизе; 41) мос; 42) нар.

Усправно: 1) лептир; 2) ума; 3) Ги; 4) Г(алилео) Г(алилеји); 5) ове; 6) гејзир; 7) хром; 8) ноа; 9) јамб; 13) метро; 14) Готје; 17) сеф; 19) лед; 23) Овчар; 24) слатко; 26) бронза; 27) Акрон; 28) он; 29) А(ндрић) И(во); 30) анкер; 32) Тур; 33) Баб;

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ДВЕ ПО ДВЕ

Ових осам вилиних коњица личе један на другог — једино су им репићи различити — изузев оних који су потпуно једнаки. Да ли можете пронаћи ова два брата, али брзо — за свега два до три минута?

Решење: Два истоветна вилина коњица су: број 4 и 7.

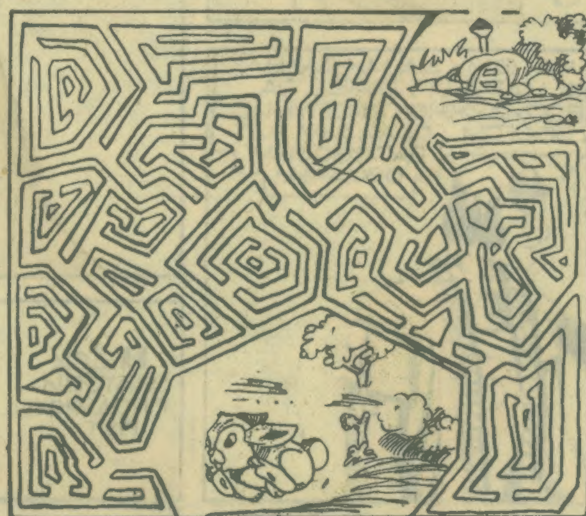
5 плус 5 једнако је 8!...

Милан има осам котурића обележених бројевима. Распоредио их је у два реда (А и Б) који теже једној заједничкој тачки. Преместите само два котурића али тако да можете избројати 5 котурића у реду А и 5 у реду Б... Решење је врло једноставно само га се треба сетити! Узмите котурић 4 из реда А и котурић 4 из реда Б и ставите их један па други у тачку пресека. На тај начин ће котурић у исти мах припасти и једном и другом реду у којима ће бити по 5 котурића а збир ће остати осам.

ПОРТРЕ ШИЉЕ

Саберите све бројеве који представљају Шиљу. Збир треба да износе 128.

Спасите зеку

Одјекнуо је пуцањ и једно зрно прозвиждало је покрај зекиних дугих ушију. Мали зека бежи колико га ноге носе, у склониште. Нема времена за губљење. Покажите му пут да би се спасао.

... јероглифа сликовних писмена старих Египћана, било је преко девет стотина.

... буцина, танки лимени дувачки инструмент из доба Римљана, назива се у немачком позауна а она је слична великој труби — тромбону.

... папирни новац први пут је употребљен 1690. године у држави Масачусетс, у Америци, за време рата с Канадом.

У Европи се папирни новац први пут појавио почетком 18. века, и то у Француској.

... у Вуково време реч „казнити“ није се чула у народу. Вук је, додуше, помиње али уз објашњење да је вероватно постала у граду.

... цифре у данашњем облику први је нацртао велики сликар и гравер Албрехт Дирер (1471—1528).

... у Индији се некад веровало да је Земља бреме натоварено на леђа великог слона. Испред слона је ишла као водич корњача која је оличавала грубе силе природе.

... чувени филозоф Барух Спиноза био је брусач стакла.

... први архитекта који је у историји саградио зграду од камена био је чувени Имхотеп, у 30. веку пре наше ере.

Он је сазидао за фараона Џосера прву пирамиду.

МИКИ

by Walt Disney

ДИВАН ДАН! К'О ПОРУЧЕН ЗА СНИМАЊЕ!

АХА!

ХВРРРР

МИКИ! ПОГЛЕ-ДАЈ!

СМЕШНИ МЕДВЕДИ!

НАДАМ СЕ ДА НЕЋЕ ПОБЕ-ЋИ!

КАО ПРАВЕ ФИЛМСКЕ ЗВЕЗДЕ!

ХВРРР

ХВРРРР

ОДЛИЧНА ПРЕД-СТАВА, МОМ-ЦИ! ХВАЛА!

ПА-ПА!

Distributed by King Features Syndicate.

ШТА БИ?

© 1961 Walt Disney Productions World Rights Reserved

ЧИНИ МИ СЕ ДА ЈЕ ОВО... У НЕКУ РУКУ... ВРАЋАЊЕ ЗАЈ-МА!

МИЛОШ ВОЈИНОВИЋ

У исто време...

ГДЕ ЛИ СУ ОНАЈ ЧОБАНИН И ЊЕ-ГОВИ ДРУГОВИ... ВЕЋ БИ ТРЕБАЛО ДА НАС СТИГНУ...

ЈАВИТЕ ЦАРУ ДА НАШИ ДОЛАЗЕ!

На челу својих друго-ва, млади чобанин жури да што пре стигне цареве сватове.

Млади чобанин је испричао цару како је и шта било

ХВАЛА ТИ, СИНЕ, НА СВЕМУ ШТО СИ ЗА МЕНЕ УЧИНИО!... ХОЋЕШ ЛИ МИ САДА РЕЋИ, КО СИ ТИ?

ДА, ЦАРУ, САДА ВЕЋ МОГУ ДА ТИ КАЖЕМ!

Млади чобанин је одбацио своју кабаницу...

МИЛОШ ВОЈИНОВИЋ!...

ТИ ЛИ СИ ТО, МОЈ МИЛИ НЕЋАЧЕ! БЛАГО МАЈЦИ КОЈА ТЕ ЈЕ РОДИЛА, А И УЈАКУ КОЈИ ТЕ ЈЕ ИМАО ПОРЕД СЕБЕ... ДА НИЈЕ БИЛО ТЕБЕ...

НЕМА НА ЧЕМУ ДА МИ ЗАХВА-ЉУЈЕШ, ЦАРЕ И УЈАЧЕ... ЈА САМ СВОЈУ ДУЖНОСТ ИСПУНИО... САД ЗБОГОМ... ОДЛАЗИМ НАТ-РАГ СВОЈИМ ОВЦАМА!

Милош Војиновић упу-ти се натраг у своје планине...

И док сватови продужише пут...

КРАЈ

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско-издавачко предузеће Београд, Македонска 31. Текући рачун број 101-707/1-82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.